

"Mladi za napredek Maribora 2013"
30. srečanje

MARIBOR - PROSTOR ZA VSE

Položaj invalidov v Mestni občini Maribor

Raziskovalno področje: SOCIOLOGIJA
Raziskovalna naloga

0€đ !KÀÖÜUP SÖZOSÖÁ VUSĚT ÖY ÖÁÖ VUÖ Q
T ^} đ !KÖP ÖÜÖRÖZŠUÜÖP ÖQ
¥[|aU ¥ÁÖP SÖÁUCÖÖž P SÖÁ ÖÜÖUÜ

Maribor, februar 2013

"Mladi za napredek Maribora 2013"
30. srečanje

MARIBOR - PROSTOR ZA VSE
Položaj invalidov v Mestni občini Maribor

Raziskovalno področje: SOCIOLOGIJA
Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2013

KAZALO

KAZALO FOTOGRAFIJ, GRAFOV, TABEL IN PRILOG	4
--	---

POVZETEK	5
----------	---

1 TEORETIČNI DEL

1.1	Uvod	6
1.2	Mestna občina Maribor - "Občina po meri invalidov"	8
1.2.1	Analiza o položaju invalidov v Mestni občini Maribor	8
1.2.2	Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide	13
1.2.3	Dogovor o vključitvi Mestne občine Maribor v projekt za pridobitev listine Zveze delovnih invalidov Slovenije z nazivom "Občina po meri invalidov" za leto 2010	14
1.2.4	Obrazložitev za podelitev listine "Občina po meri invalidov 2010" Mestni občini Maribor	14
1.2.5	Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leta 2010, 2011 in 2012	16
1.2.6	Povzetek Analize akcijskega načrta	37
1.3	Invalidne organizacije v Mestni občini Maribor	39

2 EMPIRIČNI DEL

2.1	Metodologija	44
2.2	Hipoteze	
2.2.1	Kršitev parkiranja na mestih za invalide je vedno manj	45
2.2.2	Avtomobili, ki nimajo parkirne karte za invalide in ki parkirajo na parkirnih mestih za invalide, so višjih cenovnih znamk	48
2.2.3	V Mestni občini Maribor je najbolje poskrbljeno za gibalno ovirane osebe	51
2.2.4	Z nazivom "Občina po meri invalidov" se je položaj invalidov v Mestni občini Maribor izboljšal	52

3 ZAKLJUČEK

3.1	Sklep	53
3.2	Družbena odgovornost	54

4 VIRI

4.1	Viri in literatura	55
4.2	Dokumenti	55
4.3	Časopisni viri	56
4.4	Spletne strani	56

5 PRILOGE

5.1	Invalidske organizacije v Mariboru	57
5.2	Nepravilno parkirani avtomobili	59

KAZALO FOTOGRAFIJ, GRAFOV, TABEL IN PRILOG

Fotografije:

Fotografija 1:	Avtobusna postaja za vse	7
Fotografija 2:	Turistična karta dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe	10
Fotografija 3:	Športne igre invalidov 2011	12
Fotografija 4:	Listina "Občina po meri invalidov"	15
Fotografija 5:	Dvigalo na Mestni občini Maribor	37
Fotografiji 6 in 7:	Informacijska tabla	38
Fotografija 8:	Komentar ni potreben	44
Fotografiji 9 in 10:	Parkirna karta za invalide	45
Fotografija 11:	Prometni znak parkiranje za invalide	47
Fotografija 12:	Oznaka za slabovidne	52
Fotografija 13:	Taktilne oznake za slepe	52
Fotografija 14:	Prostor za vse	54

Grafi:

Graf 1:	Avtomobilske znamke višjega cenovnega razreda	48
Graf 2:	Ostale avtomobilske znamke	48
Graf 3:	Avtomobilske znamke glede na cenovni razred	49
Graf 4:	Razredi avtomobilov glede na povprečno ceno in velikost	49
Graf 5:	Razdelitev glede na skupine	50

Tabele:

Tabela 1:	Število prekrškov	46
-----------	-------------------------	----

Priloge:

Priloga 1:	Invalidne organizacije v Mariboru	57
Priloga 2:	Nepravilno parkirani avtomobili	59

POVZETEK

V Mariboru je približno 10 odstotkov prebivalcev invalidov. Poleg njih je v posameznem obdobju življenja funkcionalno oviranih še 10 do 15 odstotkov ljudi (starejši, poškodovani, otroci, nosečnice, starši z vozički, osebe s kovčki na kolescih ...). To pomeni, da je potrebno ustvariti takšno okolje, v katerem se bomo dobro počutili vsi.

Osnovno vprašanje, ki sva si ga zastavili v raziskovalni nalogi, je bilo, kakšen je položaj invalidov v Mestni občini Maribor. Ugotovili sva, da se je občina v letu 2009 povezala z invalidskimi društvi in se bolj sistematično lotila reševanja problemov, s katerimi se srečujejo invalidi. V letu 2010 je prejela naziv "Občina po meri invalidov". V letih 2010, 2011 in 2012 se je položaj invalidov izboljšal. Poleg gibalno oviranih so bolj poskrbeli tudi za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Marsikaj načrtovanega pa še čaka na izvedbo.

Poleg prilagoditve okolja so za invalide zelo pomembni izobraževanje, zaposlovanje, družina in čim samostojnejše življenje.

Mariborčani smo še premalo pozorni na ranljivejše skupine prebivalstva. Še vedno je preveč nedovoljenega parkiranja na mestih za invalide, na pločnikih ali prehodih za pešce, kar ne ovira samo invalidov, ampak tudi druge pešce in starše z vozički.

Želiva si, da bi bil Maribor mesto, ki je PROSTOR ZA VSE.

1 TEORETIČNI DEL

1.1 UVOD

S pojmom invalidi ne moremo zajeti homogene skupine. Invalidnost lahko pomeni telesno prizadetost (gibalno ovirani), prizadetost čutil (senzorno ovirani - ljudje z okvarami vida in sluha), umsko ali psihično prizadetost ali težave z duševnim zdravjem. Človek je lahko invalid od rojstva ali pa je invalidnost nastala kasneje. Pri nekaterih invalidnost le malo vpliva na življenje posameznika, nekateri invalidi pa potrebujejo ogromno pomoči. (Kodeks o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu, 2005)

Ljudje, ki se v vsakdanjem življenju ne srečujemo z invalidnostjo, po navadi razmišljamo zgolj o prilagoditvah za gibalno ovirane osebe. Pa še pri tem se nam zdi, da je dovolj, če je invalidom omogočen vstop v posamezne ustanove ali lokale. Pri tem pa pozabljamo, da morajo biti vhodi dovolj široki, da potrebuje nekdo, ki je na invalidskem vozičku, prostor, da se obrne, da morajo imeti klančine točno določen naklon ... Na naglušne in gluhe ter slabovidne in slepe ter druge oblike invalidnosti pogosto kar pozabimo. Ne zavedamo se, da gluha oseba ne sliši medicinske sestre, ki kliče paciente po ozvočenju v čakalnici, da slepe ovirajo avtomobili, parkirani na pločnikih, ali vrtovi lokalov, ki segajo na območje za pešce.

Življenje pa sestavlja še mnogo več kot zgolj gibanje po prostoru. Invalidi se srečujejo z omejitvami na vseh področjih življenja: od šolanja, športnega in kulturnega udejstvovanja in družabnega življenja do zaposlitve, družinskega življenja, dostopa do informacij itd. Predvsem pa si želijo čim bolj samostojno in človeka vredno življenje.

Natančnega podatka, koliko je v Mariboru invalidov, ni, ker se takšne evidence ne vodijo. V informacijski pisarni za invalide Mestne občine Maribor so povedali, da se število giblje okoli 10.000, kar predstavlja 10 % prebivalcev. Zato je logično, da je v zadnjih letih tudi Mestna občina Maribor bolj sistematično pristopila k zagotavljanju enakih pogojev za vse.

V teoretičnem delu naloge sva kronološko opisali, kako se je Mestna občina Maribor lotila pridobitve naziva "Občina po meri invalidov". Ob tem so se bolj povezali tudi invalidi, saj so prej delovali več ali manj v okviru svojih društev. Največ prostora v nalogi je namenjenega spremembam, do katerih je prišlo v letih 2010, 2011 in 2012. Na kratko predstavljava tudi posamezna društva oziroma težave, s katerimi se srečujejo invalidi.

V raziskovalnem delu sva postavili štiri hipoteze. Predvidevali sva:

1. Kršitev parkiranja na mestih za invalide je vedno manj.
2. Avtomobili, ki nimajo parkirne karte za invalide in ki parkirajo na parkirnih mestih za invalide, so višjih cenovnih znamk.
3. V Mestni občini Maribor je najbolj poskrbljeno za gibalno ovirane osebe.
4. Z nazivom "Občina po meri invalidov" se je položaj invalidov v MOM izboljšal.

Fotografija št. 1: Avtobusna postaja za vse

(Vir: http://www.mojaobcina.si/img/1/H_MAX_1024x768/ema_kriznic.jpg, pridobljeno 7. 1. 2013)

1.2 MESTNA OBČINA MARIBOR - "OBČINA PO MERI INVALIDOV"

Mestna občina Maribor se je leta 2009 odločila, da bo začela reševati probleme invalidov bolj načrtno. Da bi dosegla ta cilj, je sledila usmeritvam Zveze delovnih invalidov Slovenije, ki s svojim projektom "Občina po meri invalidov" spodbuja občine k večji aktivnosti. Pogoji za pridobitev naziva (3. člen Pravilnika o pridobitvi listine "Občina po meri invalidov") predvidevajo naslednje aktivnosti:

- analizo položaja invalidov v občini,
- posvet o položaju invalidov,
- akcijski načrt za izboljšanje položaja invalidov,
- dogovor o vključitvi občine v projekt,
- ustanovitev Sveta invalidov,
- občina pri realizaciji vseh svojih aktivnosti upošteva posebne potrebe vseh invalidov,
- občina spremlja opravljeno delo in o njem obvešča javnost.

(<http://www.zdis.si/projekt-obcina-po-meri-invalidov/pravilnik-o-pridobitvi-listine-obcina-po-meri-invalidov>, pridobljeno 14. 12. 2012)

V nadaljevanju so predstavljeni glavni koraki, ki jih je opravila Mestna občina Maribor za pridobitev naziva.

1.2.1 Analiza o položaju invalidov v Mestni občini Maribor

Julija 2009 je Mestna občina Maribor pripravila srečanje z invalidskimi društvi na temo Položaj invalidov v Mariboru. Predstavniki društev so predstavili težave, s katerimi se njihovi člani najpogosteje srečujejo, hkrati pa sooblikovali smernice za prihodnje delovanje občine za izboljšanje položaja invalidov v mestu.

1. septembra 2009 je bila ustanovljena delovna skupina (predsednica Nataša Rebernik) za pripravo Analize o položaju invalidov v Mestni občini Maribor in predloga Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti invalidov.

Oktobra 2009 je bil ustanovljen Svet invalidov. "Naloge Sveta invalidov so opozarjanje in dajanje pobud za urejanje splošne invalidske problematike, opozarjanje in informiranje javnosti o aktivnostih in problematiki invalidov, seznanjanje z aktivnostmi delovne skupine ter spremljanje uresničevanja Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide, opozarjanje in dajanje pobud za odpravo arhitekturnih in komunikacijskih ovir, aktivna vloga pri preprečevanju nastajanja novih ovir ter nefunkcionalnih rešitev in drugo." (Sklep o imenovanju Sveta invalidov kot posvetovalnega telesa župana Mestne občine Maribor, II. točka, <http://www.maribor.si/povezava.aspx?pid=5656>, pridobljeno 17. 12. 2012)

Delovna skupina je Analizo razdelila na posamezna področja življenja invalidov¹. Takšno je bilo stanje leta 2009:

- obveščanje in informiranje javnosti

Največjo vlogo pri obveščanju so imele posamezne invalidske organizacije na državni, medobčinski in občinski ravni. Na lokalni ravni so bile informacije o invalidih dostopne na spletni strani Mestne občine Maribor in spletni strani Zavoda za turizem Maribor. V letu 2009 so potekali naslednji medijsko podprti dogodki: posvet o položaju invalidov v Mestni občini Maribor, dan mobilnosti invalidov, akcija Vzeli ste moje parkirno mesto, vzemite še mojo invalidnost, obeležitev mednarodnega dneva invalidov.

- skrb občine za zdravje

Na področju zdravstvenega varstva invalidov imajo lokalne skupnosti relativno malo pristojnosti. V letu 2009 je Mestna občina Maribor sofinancirala 70 programov, ki spodbujajo promocijo, varovanje, krepitev, izobraževanje in ohranjanje zdravja (6 iz invalidskih organizacij); financirala je tudi varuhinjo bolnikovih pravic s tričlansko komisijo.

- rehabilitacijski programi

Pomembni sta tako medicinska kot zaposlitvena rehabilitacija, ki ju izvajajo za to pristojne ustanove. Pri invalidih je največ težav v zvezi z njihovo nesamostojnostjo pri

---

¹ Analiza o položaju invalidov v Mestni občini Maribor je izšla januarja 2010.

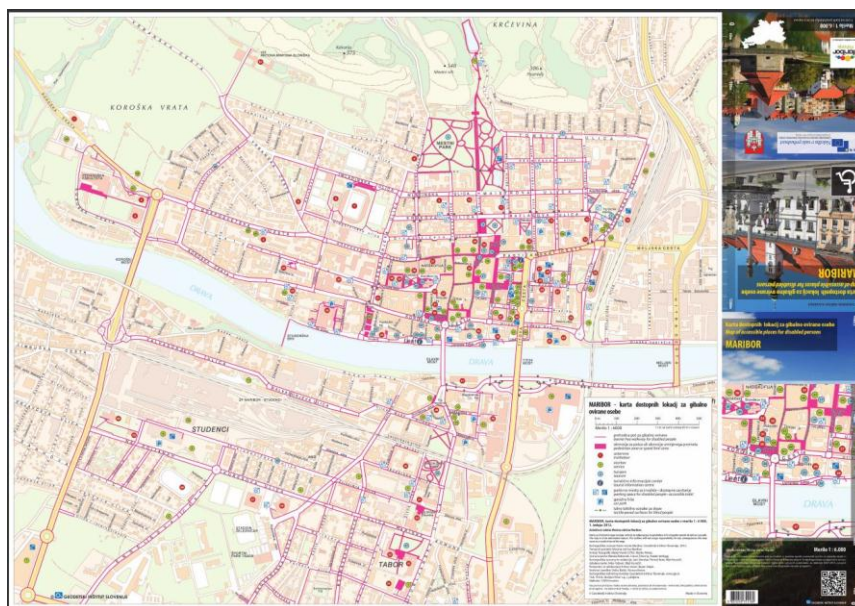
iskanju zaposlitve, nizko učinkovitostjo pri delu in omejitvami pri delu, po drugi strani pa tudi delodajalci niso dovolj pripravljeni, da bi prilagodili delo za invalide.

- strokovno-podporne službe

Sem spadajo programi socialnega varstva (program javnih del, sofinanciranje humanitarnih programov, Center za pomoč na domu, socialno varstvo, enkratne denarne pomoči, Javna kuhinja ...).

- arhitekturna in komunikacijska dostopnost okolja

Arhitekturna dostopnost za gibalno ovirane osebe je vse boljša, rešitve za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne osebe pa so redke. Na javnih poteh so problem predvsem arhitekturne ovire, čeprav jih je bilo v letih 2008 in 2009 že kar nekaj odstranjenih. Izdelali so tudi prvo turistično karto dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe (za center mesta). Celovita ureditev javnih površin v centru mesta je bila načrtovana za leto 2010. Parkirnih mest je v centru dovolj, vendar so včasih pomanjkljivo označena in na njih parkirajo ljudje, ki niso invalidi. Problem je, da na parkirnih mestih v trgovskih centrih redarji in policija niso imeli pristojnosti za sankcioniranje. Številni tudi nepravilno parkirajo na pločnikih in prehodih ter zlorablajo invalidske karte. V Mariboru so bila od osmih štiri javna stranišča prilagojena invalidom.

Fotografija št. 2: Turistično karta dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe
(Vir: <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=18938>, pridobljeno 30. 11. 2012)

Javni potniški promet je bil delno prilagojen (25 nizkopodnih vozil in 14 vozil, opremljenih z rampo za invalide). Problem so postajališča in prilagoditve za slepe in slabovidne (ustrezno označevanje, zvočno najavljanje postaj in informiranje o voznih redih). Prav tako v mestu ni bilo taksija za prevoz težje gibalno oviranih oseb na električnem vozičku.

Slabo so bile za invalide dostopne občinske in državne službe, ki so večinoma v starejših stavbah; podobno je v nekaterih kulturnih in športnih ustanovah, predvsem pa v zasebnem sektorju. Boljši je dostop do zdravstvenih ustanov, kjer pa je še vedno potrebno bolje poskrbeti za gluhe in naglušne (tekstovni prikazi v čakalnicah, indukcijske zanke) ter za slepe in slabovidne (kontrastno označevanje, obdelava tal ...).

- vzgoja in izobraževanje

Predšolske in šolske programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo izvajajo vsi vrtci in šole v občini, prilagojene programe pa OŠ Gustava Šiliha s predšolskimi oddelki s prilagojenim programom, Center za sluh in govor Maribor in dnevni center Zavoda za usposabljanje Dornava v Dalmatinski ulici.

Najbolj prilagojene šole so bile OŠ Rada Robiča Limbuš, OŠ v Jakobskem dolu, Srednja ekonomska šola, srednje šole v Parku mladih in Srednja prometna šola na Studencih.

- delo, zaposlitev, materialna in socialna varnost

Delež brezposelnih invalidov je bil v Mariboru v letih 2008 in 2009 visok, okoli 13 % vseh brezposelnih. Invalidi so tako kot drugi brezposelni vključeni v programe aktivne politike zaposlovanja, delodajalci pa lahko pridobijo tudi finančne ugodnosti za njihovo usposabljanje in zaposlitev. Občina razpisuje tudi programe javnih del.

- družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete

Kot drugi ljudje potrebujejo tudi invalidi zasebnost, vendar so dostikrat potisnjeni na rob družbe, izpostavljeni diskriminaciji in zlorabam. Predvsem spolnost invalidov je pri nas tabu tema. Zato je potrebno v akcijskem načrtu poiskati možnosti za čim večjo podporo družinskemu življenju invalidov.

- kultura

V Mariboru so invalidom nekatere kulturne ustanove dostopne (npr. SNG Maribor, kinodvorane v Koloseju in Planetu Tuš, deloma Umetnostna galerija Maribor). Čeprav Narodni dom ni dostopen, pa ob predhodni najavi organizirajo prenos oseb. Številne prireditve organizirajo tudi invalidska društva sama. Dostop do kulturnih vsebin je najbolj omejen za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne osebe (ni zvočnih opisov, maket, 3D razstavnih slik, indukcijskih zank, tolmačev znakovnega jezika ...).

- šport in rekreacija

Invalidski šport je tudi ob podpori Mestne občine Maribor dobro organiziran. Težave so še pri dostopnosti starejših objektov, enakovredno vključevanje v športne dogodke in prireditve pa še vedno ni omogočeno slepim in slabovidnim ter gluhim in naglušnim.

Fotografija št. 3: Športne igre invalidov 2011

(Vir: <http://www.maribor.si/podrocje.aspx?id=621&albumID=233>, pridobljeno 5. 1. 2013)

- vera

Dostopnost do verskih objektov je dobra, izboljšati pa bi bilo treba informacijsko dostopnost verskih vsebin za slepe in slabovidne ter spremljanje verskih obredov za gluhe in naglušne ljudi.

- vključenost invalidov v oblikovanje politike

Invalidi se v lokalno politiko le minimalno vključujejo. Anketa leta 2009 je pokazala, da več kot 94 % vprašanih meni, da je potrebno, da je v Mestnem svetu tudi predstavnik invalidov. Pri teh aktivnostih se bodo morali bolj angažirati invalidi sami. Ena izmed aktivnosti v tej smeri bo prav gotovo ustanovitev Sveta invalidov.

Delovna skupina je leta 2009 tako ugotovila, da je v Mariboru v zadnjih letih vedno več aktivnosti, ki zagotavljajo invalidom kvalitetnejše življenje. Z akcijskim načrtom, ustanovitvijo Sveta invalidov in sodelovanjem vseh pa bo Mestna občina Maribor naredila še korak naprej. Skupni pristop "mora, prvič, čim bolje povezati potrebe, želje in ideje z danimi možnostmi ter drugič, ustvariti klimo sodelovanja in medsebojnega usklajevanja invalidskih organizacij z mestnimi službami". (Analiza o položaju invalidov v MOM, 2010, str. 60)

1.2.2 Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor

Pri pripravi akcijskega načrta je delovna skupina sledila naslednjim ciljem:

- razvijati ustrezno podporno okolje (strokovne službe in programi);
- krepiti možnost neodvisnega življenja invalidov z ustrezno arhitekturno in komunikacijsko dostopnostjo;
- osveščati in spodbujati lokalno skupnost k odprtosti, strpnosti, sočutnosti in razumevanju pravic in potreb invalidov ter tako zagotavljati ugodno klimo za samoiniciativno in samozavestno delovanje invalidov ter njihov dobro počutje v občini;
- spodbujati sodelovanje vseh segmentov družbe.

V nadaljevanju je akcijski načrt razdeljen po posameznih področjih.

Ker v poglavju 1.2.5 predstavljava, kaj vse je Mestna občina storila glede na akcijski načrt v letih 2010, 2011 in 2012, sva se odločili, da v tem poglavju načrtovanih aktivnosti posebej ne zapisujemo.

1.2.3 Dogovor o vključitvi Mestne občine Maribor v projekt za pridobitev listine Zveze delovnih invalidov Slovenije z nazivom "Občina po meri invalidov" za leto 2010

Dogovor je bil sklenjen 1. junija 2010. Društvo invalidov Maribor je Zvezi delovnih invalidov Slovenije predlagalo Mestno občino Maribor za pridobitev naziva "Občina po meri invalidov", saj ima "občina pozitiven odnos do sprejemanja ukrepov, ki bistveno vplivajo na položaj invalidov v občini". (Dogovor o vključitvi MOM v izvajanje projekta za pridobitev listine Zveze delovnih invalidov Slovenije z nazivom "Občina po meri invalidov" za leto 2010, str. 1)

Ker je občina poslala vso ustrezno dokumentacijo in je izpolnjevala vse pogoje v skladu s Pravilnikom Zveze delovnih invalidov Slovenije o pridobitvi naziva, jo je Zveza imenovala za kandidatko.

1.2.4 Obrazložitev za podelitev listine "Občina po meri invalidov 2010" Mestni občini Maribor

Mestna občina Maribor je 7. decembra 2010 na podlagi pozitivnega poročila o uresničevanju Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mariboru prejela Listino "Občina po meri invalidov", ki jo podeljuje Zveza delovnih invalidov Slovenije. Projektni svet je v letu 2010 intenzivno spremljal priprave Mestne občine Maribor za vključitev v projekt .

" Mestna občina Maribor se uvršča med tiste lokalne skupnosti – dobitnice listine "Občina po meri invalidov" - ki so ugotovile, kako pomembni sta kakovost življenja in socialna vključenost vseh občanov, da besede niso dovolj – potrebna so dejanja ..."
(Obrazložitev za podelitev listine "Občina po meri invalidov" za leto 2010, str. 2)

Zveza delovnih invalidov Slovenije
p o d e l j u j e

L I S T I N O

" Občina po meri invalidov "
s s k u l p t u r o

MESTNI OBČINI MARIBOR

kot priznanje za načrtno delo na področju
invalidskega varstva s poudarkom na
udejanjanju pravic človeka in državljana

Sekretarka
mag. Tanja Hočevar

Predsednik
Drago Novak

Maribor, 07.12.2010

Fotografija št. 4: Listina "Občina po meri invalidov"

(Vir: <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=16095>, pridobljeno 30. 11. 2012)

1.2.5 Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leta 2010, 2011 in 2012

Seveda naju je najbolj zanimalo, kaj je bilo v letih, odkar Mestna občina Maribor izvaja Akcijski načrt, postorjenega v Mariboru za izboljšanje položaja invalidov.² Pregledali sva poročila za leta 2010, 2011 in 2012 in ugotovili ključne izboljšave po področjih. Z zeleno barvo so označene načrtovane, toda še nerealizirane aktivnosti.

Informiranje javnosti o invalidski problematiki

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
Spletna stran MOM³	<ul style="list-style-type: none"> - zaposlitev invalidke kot koordinatorice spletne strani (program javnih del) - dopolnitev s ključnimi podatki o invalidski tematiki - možnost povečave črk za slabovidne - informacije o lokaciji in načinu izposoje CMC-naprave (indukcijska zanka⁴) za naglušne 	<ul style="list-style-type: none"> - nadgradnje strani - predvidena je dodatna prilagoditev spletne strani za slepe in slabovidne (E-sova) - sredstva za nadgradnjo spletne strani so bila preusmerjena za izdelavo interaktivnih informacijskih točk, prilagojenih invalidom (dve interaktivni točki na Trgu Leona Štuklja) 	<ul style="list-style-type: none"> - nadgradnja spletne strani, dokončana bo predvidoma prihodnje leto - nabava dodatne interaktivne table pred novo avtobusno postajo pri Cityju - nabava 15 dodatnih tabel (evropska sredstva v okviru projekta City network Maribor-Graz)

² Številne dejavnosti izvajajo seveda tudi posamezne državne inštitucije kot jim nalaga zakon.

³ MOM - Mestna občina Maribor

	<p>osebe</p> <ul style="list-style-type: none"> - prilagoditev barvnih kontrastov in oblike strani - interaktivna karta mesta Maribor za gibalno ovirane osebe - spletni naslovi vseh invalidskih društev 	<ul style="list-style-type: none"> - razširitev informacij na tablah - za leto 2012 načrtovanih še 8 terminalov, ki bodo povezani z vsemi partnerskimi mesti EPK 	
Informacijska pisarna MOM	<ul style="list-style-type: none"> - informacijska pisarna na Grajski ulici 7, ki je namenjena invalidom - zaposlena oseba se je usposobila za delo s slepimi in gluhiimi osebami - enkrat na teden je v pisarni tudi uslužbenka Upravne enote 		<ul style="list-style-type: none"> - povečan obisk informacijske pisarne
Osveščanje javnosti	<ul style="list-style-type: none"> - posvet o položaju invalidov v MOM - ustanovitev Sveta invalidov - Analiza o položaju invalidov v MOM in Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MOM 	<ul style="list-style-type: none"> - podpis sporazuma o pridruženem partnerstvu k projektu MPIS (Mobilna podporno-informacijska služba za svetovanje in povečanje socialne vključenosti in zaposljivosti ranljivih skupin) - tri oddaje Svet invalidov na televiziji RTS 	<ul style="list-style-type: none"> - obveščanje članov invalidskih društev o možnostih obiska prilagojenih dogodkov v okviru EPK - druga številka Sveta invalidov - predstavitev projekta "Občina po meri invalidov" na 6. srečanju občin in županov Zlati kamen (Brdo pri Kranju)

⁴ Je aparat, ki ojača zvok govora. Uporablja se npr. pri predavanjih, sestankih, razgovorih. Predavatelj oz. govorec ima oddajnik postavljen pred usti (npr. na mizi ali ga drži v roki) in vanj govori, preko oddajnika pa se zvok prenaša v sprejemnik, ki ga ima uporabnik slušnega aparata obešenega okoli vratu.

	<ul style="list-style-type: none"> - dve pogovorni oddaji na temo problematike invalidov na RTS - v Svet invalidov so vključili tudi dve samostojni novinarki - na Festivalu Lent 2010 so obveščali javnost o invalidski problematiki - dan mobilnosti in invalidnosti - projekt Vzeli ste mi parkirni mesto, vzemite še mojo invalidnost - sestanek vseh mariborskih osnovnih šol in vrtcev - predstavitev projekta "Občina po meri invalidov"⁵ - natečaj na temo drugačnosti za osnovne šole - Festival drugačnosti (ZPM) - predstava Veliki pok predsodkov in koncert (Ozara) - slavnostna proslava ob 40. obletnici društva delovnih 	<ul style="list-style-type: none"> - glasilo Svet invalidov - ustanovitev enotne liste Sveta invalidov MOM - predstavitev društev na Festivalu Lent - dan mobilnosti invalidov (v okviru Evropskega tedna mobilnosti) - predavanje zastopnika pacientovih pravic za člane invalidskih društev - ozaveščanje na ravni invalidskih društev za odrasle in otroke - pojavljanje v medijih 	<ul style="list-style-type: none"> - cikel oddaj Svet invalidov na televiziji RTS - tematika šport invalidov - prikaz športov za invalide v okviru prireditve Športna pomlad (showdown, boccia, šah za slepe in kolesarjenje za slepe (tandem)) - predstavitev društev na Festivalu Lent - predstavitev projekta Občina po meri invalidov na Pikinem festivalu v Velenju - 4. dan mobilnosti invalidov - sprehod ob dnevu bele palice - prireditev ob 100-letnici OŠ Gustava Šiliha - kulturno ekološka skupina Smetumet iz Ljubljane - projekt Kultura ni ovira – Natura ni ovira, izvedba številnih akcij osveščanja javnosti (EPK)
--	---	--	---

⁵ Pobuda je vključevala predlog za dopolnitev programov z raziskovalnimi nalogami na temo drugačnosti oz. invalidnosti.

	invalidov Maribor - proslava ob 30. obletnici Društva paraplegikov severne Štajerske - slavnostna proslava ob 10. obletnici Društva inkont Maribor - predstavitev fenomena slepote in učne urice na temo drugačnosti - predstavitev slovenskega znakovnega jezika v Muzeju narodne osvoboditve		
Osveščanje mestnih služb	- vključitev predstavnikov strokovnih služb MOM v Svet invalidov - anketa med zaposlenimi v MOM (invalidska problematika) - dva seminarja za javne uslužbence	- predstavitev programa "DisabledGo" ⁶ - posvet Dostopnost novih objektov in objektov v rekonstrukciji	- aktivnejša vloga nekaterih društev

⁶ Program zajema raziskavo 200 objektov v javni rabi. Vsak objekt dobi nato brošuro z opisom pomanjkljivosti in knjižico z nasveti z dobrimi rešitvami. Projekt naj bi spodbudil lastnike k prilagajanju in s tem na uvrstitev seznama dostopnih lokalov. Ideja ni realizirana, ker ni dobila zadostne finančne podpore, čeprav je bila MOM pripravljena delno financirati program.

Skrb občine za zdravje in rehabilitacijske programe

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
Osnovni programi zdravstvenega varstva	- sofinanciranje programov za krepitev zdravja	- zaključena investicija nadgradnje in obnova laboratorija v Sodni ulici - sofinanciranje programov za krepitev zdravja (54.000 EUR) - aktivnosti v okviru posameznih društev	- sofinanciranje programov za krepitev zdravja (10.250 EUR)
Dodatni programi zdravstvenega varstva	- program o vodenju evidence o zdravstvenem stanju prebivalstva		- posamezne programe izvajajo društva
Čakalnice in osebje v zdravstvenih ustanovah	- individualni pristop k obravnavi pacientov s posebnimi potrebami v Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca in UKC Maribor	- projekt namestitve monitorjev z obvestili in najavljanjem vizualnega vrstnega reda v Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca Maribor	
Usposabljanje strokovnega kadra	- izobraževanje delavcev v zdravstvenih domovih in UKC Maribor - seminar Medpoklicna skrb za ljudi s posebnimi potrebami		- varuh bolnikovih pravic na področju varstva invalidov
	- posvet o zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami (Svet	- posvet o zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami	

<p>Osveščanje delodajalcev</p>	<p>invalidov) - zloženka za vse gospodarske subjekte v MOM - posvet za delodajalce Spodbude in dobre prakse pri zaposlovanju invalidov (Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta in Svet invalidov)</p>	<p>- oddaja na RTS - posvet Svetovanje podjetjem pri zaposlovanju invalidov</p>	
<p>Osebna asistenca</p>	<p>- Center za socialno delo opravlja več socialno-varstvenih storitev - MOM je sklenila pogodbe o izvajanju institucionalnega varstva odraslih - sofinanciranje varuha bolnikovih pravic s tričlansko komisijo - osebne asistence (aktivna tudi mnoga invalidska društva)</p>	<p>- pravica invalida do izbire družinskega pomočnika - urejanje statusa invalida - nadomestilo za invalidnost - dodatek za tujo nego - uveljavljanje pravic gluhe osebe - Center za socialno delo vključuje v svoje programe javnih del za pomoč na domu tudi brezposelne invalide - Javni zavod Center za pomoč na domu Maribor - varuh bolnikovih pravic s tričlansko komisijo (financira MOM)</p>	<p>- aktivnosti potekajo naprej</p>

<p>Medicinska in zaposlitvena rehabilitacija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 9 invalidskih podjetji in 6 zaposlitvenih centrov - javna dela (sofinancira MOM) - URI Soča izvaja projekt javnih del Socialno vključevanje posebej ranljivih skupin - javni razpis MDDSZ – spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela 	<ul style="list-style-type: none"> - zaposlovanje invalidov preko javnih del - projekt Socialno vključevanje posebej ranljivih skupin (vključenih je bilo 6 oseb, ena invalidka se je redno zaposlila) - sofinanciranje programov aktivne politike zaposlovanja za posamezna društva (6 oseb) 	
---	--	---	--

Arhitekturna in komunikacijska dostopnost

Za pomoč in uspešnejšo odpravo arhitekturnih ovir so v okviru Sveta invalidov ustanovili Skupino za dostopnost.

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
<p>Javne površine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - projekt Odprava arhitektonskih ovir za invalide in ureditev javnih prometnih površin za potrebe slepih in slabovidnih v centru mesta Maribor (2010-2012) - ustrezno zasnovane nivojske premestitve (klančine, dvigala) - urejene pešpoti 	<ul style="list-style-type: none"> - ureditev kontrastnih in taktilnih oznak na prehodih za pešce - dodatna ozvočenja semaforiziranih prehodov za pešce - odprava arhitektonskih ovir - načrt za izdelavo tipnega zemljevida za slepe in slabovidne - Prostor za vse - priročnik za 	<ul style="list-style-type: none"> - nadgradnja prometnih površin za potrebe slepih in slabovidnih (vgraditev vodilnih taktilnih linij med obstoječimi ureditvami talnih taktilnih oznak na križiščih v mestnem središču Maribora) - taktilne karte (splošna pregledna karta mesta Maribora z reliefno

	<ul style="list-style-type: none"> - ureditev parkirnih mest z neposredno navezavo na pešpoti - prirejene javne stavbe z dostopom - prirejena oprema (stikala, bankomati, telefonske govornice) - označitev dostopnih poti in lokacij - priročnik za arhitekta Gradnja brez ovir za invalide, slepe in slabovidne v Mariboru - izvajalska pogodba za izvedbo spuščanja robnikov, polaganja taktilnih označb, izvedbo zvočnih signalov na semaforjih ter predstavitev oz. označitev ovir na vodenih poteh - projekt posodobitve karte dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe 	<p>načrtovanje brez ovir v zunanjem javnem prostoru</p>	<p>ločljivimi in označenimi predeli mesta, karta mestnega središča Maribora s talnim taktilnim sistemom ter taktilna karta javnega mestnega prometa) za potrebe slepih in slabovidnih</p> <ul style="list-style-type: none"> - posodobitev karte dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe - prilagoditev za invalide na Ulici heroja Nandeta - v stanovanjskem naselju MČ Nova vas urejenih skupaj 80 klančin na pločnikih - 34 spustov robnikov pločnikov - Center za socialno delo Maribor je s selitvijo na novo lokacijo postal dostopen za invalide
	<p>- MOM je bil že drugo leto zapored podeljen naziv Naj stranišče</p>	<p>- MOM je prejela naziv Naj stranišče (Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen)</p>	<p>- ni sprememb</p>

<p>Javne sanitarije</p>	<p>- 8 javnih stranišč (od tega 4 prilagojena za invalide)</p>	<p>- 4 (od 8) javna stranišča so prilagojena invalidom - zbrani predlogi za možne dodatne lokacije javnih stranišč in obnovitve obstoječih (že za EPK)</p>	
<p>Javna parkirna mesta</p>	<p>- brezplačno parkiranje za invalide v belih conah (sklep župana MOM) - obnovev parkirnih mest na sedmih območjih - nadzor nad upravičenostjo parkiranja na mestih za invalide (redarstvo)</p>	<p>- vloga na UKC Maribor za odobritev brezplačnega parkiranja na območju UKC za invalide - problem neupravičene uporabe parkirnih mest se zmanjšuje (1. 7. 2011 - občinsko redarstvo je pridobilo pravico in dolžnost, da izvaja nadzor nad parkirišči v trgovskih centrih)</p>	
<p>Javni transport</p>	<p>- novi hibridni avtobusi (nizkopodna izvedba, prilagojeni prostori za invalide, elektronske table, gumbi za najavljanje izstopa) - na nekaterih postajališčih so uvedli zvočne najave prihodov oz. odhodov avtobusov ter zvočne najave postaj v avtobusih</p>		<p>- na postaji CITY (Slavija) so bile vgrajene taktilne označbe na peronih za BUS</p>

<p>Taksi služba</p>	<p>- pobuda za 24-urno dežurstvo za prevoz s prilagojenim kombiniranim vozilom, ki ga sicer uporabljajo za prevoze svojih članov invalidske organizacije (kot taksi služba)</p>		
<p>Občinski prostori</p>	<p>- Grajska ul. 7 - brezplačni prostori za organizacijo najrazličnejših dogodkov za invalide</p> <p>- na novo lokacijo (Zagrebška cesta 30) sta se preselili medobčinsko redarstvo in medobčinski inšpektorat (klančina, dvigalo, parkirni prostor za invalide)</p> <p>- stopniščni vzpenjalec na občini</p> <p>- vse inštitucije v MOM smo pozvali, da se aktivno vključijo v posodobitev karte dostopnih lokacij za invalide</p> <p>- izposoja t. i. indukcijske oznake na MOM</p>	<p>16. 9. 2011 - v uporabo je bilo predano občinsko panoramsko dvigalo</p> <p>- izgradnja dvigala v MČ Pobrežje</p>	<p>- indukcijska zanka je tudi v sejni dvorani glavne občinske stavbe</p> <p>- pogodba za pretvarjanje podatkov v brajlico in obratno ali v zvočni zapis</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - tolmačka slov. znakovnega jezika na vseh prireditvah - info tabla v MOM je prilagojena tudi za slabovidne 		
Prireditve		<ul style="list-style-type: none"> - terenski ogledi prizorišč EPK in svetovanje lastnikom prizorišč o možnih izboljšavah 	<ul style="list-style-type: none"> - kulturno ekološko društvo Smetumet - prostorske prilagoditve iz odpadnih in naravnih materialov v času EPK - dodatne prilagoditve EPK (klančine, kontrastne oznake na steklenih površinah in vratih, informativne oznake in oznake s slogani projekta v Braillovi pisavi, orientacijske table z označbami, ki so slikovne in velike, da so vidne za vse in razumljive tudi osebam z motnjo v duševnem razvoju, kontrastna označitev notranjih stopnišč, temnih prehodov ...)
Zasebni sektor	<ul style="list-style-type: none"> - akcije zbiranja sredstev za odpravo arhitektonskih ovir pri posameznikih 	<ul style="list-style-type: none"> - problematika ureditve dostopa do stanovanja 	

Vzgoja in izobraževanje

V okviru Sveta invalidov MOM so konec leta 2011 ustanovili skupino za vzgojo in izobraževanje.

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
Podpora in razvoj strokovnopodpornih programov	- izobraževanje, kjer so gluhi in naglušni dobili osnovne informacije o uporabi novega računalniškega sistema, ki je prilagojen njihovim potrebam	- program pomoč otrokom oz. mladostnikom in študentom s posebnimi potrebami (javna dela, pet udeleženk) - klančina v Vrtcu Ivana Glinška Maribor - zaposlitve preko javnih del za učno pomoč in za program informator (3 osebe) - dvigalo na OŠ Franceta Prešerna Maribor ter sanitarije	- subvencioniranje kosil na OŠ Gustava Šiliha (povprečno 30 učencem) in Centru za sluh in govor (povprečno 20 učencem)
Zagotavljanje strokovnega kadra	usposabljanje defektologov, specialnih pedagogov, tiflopedagogov ipd. - začetni in nadaljevalni tečaj učenja slovenskega znakovnega jezika	- poskrbljeno na nacionalni ravni, vendar strokovnih kadrov primanjkuje - tečaji znotraj posameznih invalidskih organizacij	- sofinanciranje delovanja Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše ter sodelovanje z društvi, v katerih so organizirane različne invalidne skupine - močno primanjkuje trenerjev mobilnosti slepih in slabovidnih

			<ul style="list-style-type: none"> - financiranje petih spremljevalcev gibalno oviranih otrok - posvet na temo Izposoja učnih pripomočkov za invalide v šolah
Osveščanje otrok in mladine	<ul style="list-style-type: none"> - potreba pa vključitvi invalidskih tematik v vzgojno-izobraževalni program v obliki raziskovalnih in projektnih nalog 	<ul style="list-style-type: none"> - sodelovanje otrok in mladostnikov na dnevu mobilnosti - Izkušnja spreminja - predstavitev za študente 	<ul style="list-style-type: none"> - predstavitev na Pikinem festivalu, dnevu mobilnosti, Art Kampu
Izobraževanje akademskega kadra	<ul style="list-style-type: none"> - Društvo študentov invalidov Slovenije je organiziralo pet izobraževanj za visokošolske učitelje - DŠIS so pripravili tudi izobraževanje za samostojno učenje preko spleta - priročnik za delo s študenti s posebnimi potrebami 		
Informiranje dijakov invalidov	<ul style="list-style-type: none"> - informiranje dijakov v času informativnih dni ter informiranje brucev ob začetku študijskega leta 	<ul style="list-style-type: none"> - informiranje v času informativnih dni 	

Učna pomoč invalidom v času izobraževanja	- brezplačna študijska pomoč za študente invalide (Društvo študentov invalidov Slovenije, Študentska organizacija Univerze v Mariboru, Univerzum Minerva)	- brezplačna študijska pomoč za študente invalide (Društvo študentov invalidov Slovenije, Študentska organizacija Univerze v Mariboru, Univerzum Minerva)	- člani Društva študentov invalidov so oblikovali delavnice Izkušnja spreminja (za študente na višjih šolah in fakultetah)
--	---	---	---

Delo, zaposlitev, materialna in socialna varnost

V okviru Sveta invalidov MOM je bila leta 2011 ustanovljena Skupina za zaposlovanje in socialno varnost.

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
Osveščanje delodajalcev	- na posvetu 28. 10. 2010, na katerem so sodelovali različni strokovnjaki, so predstavili projekt »Občina po meri invalidov« (primer dobre prakse - Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor)	- več posvetov - oddaja Svet invalidov o zaposlovanju (RTS) - posvet za delodajalce Svetovanje podjetjem pri zaposlovanju invalidov	- projekt MPIS (Mobilna podporna informacijska služba)
Zaposlitvena rehabilitacija	- orientacija in mobilnost slepih - šolanje in dodeljevanje terapevtskih psov otrokom s posebnimi potrebami ali osebam s težavami v razvoju	- program javnih del Socialno vključevanje posebej ranljivih skupin (6 invalidov) - projekt Učna delavnica - pot do znanja izkušenj in zaposlitve -	- projekt Učna delavnica - pot do znanja, izkušenj in zaposlitve - projekt Zelena dolina

	<ul style="list-style-type: none"> - vzgoja in vzreja delovnih psov za te namene - osveščanje javnosti za specifične potrebe slepih in drugih oseb s posebnimi potrebami - posveti o zaposlovanju invalidov v MOM 	<p>Zelena dolina (5 invalidov z mariborskega območja)</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadaljevanje projekta Razvoj modela podpore za izboljšanje delovnega okolja v malih in srednje velikih podjetjih (2 podjetji z mariborskega območja) - izvajanje projekta Grundtvig - L.E.D. (izboljšanje učnega okolja za invalide) - zaključek čezmejnega projekta TrainProCoop - program podpornih storitev za mala in srednja podjetja 	
Ohranjanje in zaposlovanje invalidov v občinski upravi	<ul style="list-style-type: none"> - ohranjanje zaposlenih s pridobitvijo statusa invalida med zaposlitvijo - nove zaposlitve oseb s statusom invalida preko javnih del - sofinanciranje javnih del v invalidskih društvih in drugih javnih ustanovah 		- MOM je v letu 2012 zaposlovala 11 invalidnih oseb
	- nova programa javnih del pod naslovom Socialno vključevanje	- programi javnih del	- javna dela (OŠ Gustava Šiliha, Dom Antona Skale in Center za

<p>Razvoj lokalnih programov aktivne politike zaposlovanja in vključevanje invalidov v te programe</p>	<p>posebej ranljivih skupin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svet invalidov in DIM sta organizirala srečanje predstavnikov vseh invalidskih podjetij ter delovnih organizacij in ustanov, ki zaposlujejo invalide 		<p>sluh in govor)</p> <ul style="list-style-type: none"> - sofinanciranje 17 programov javnih del na področju socialnega varstva, ki so jih izvajala mariborska invalidska društva ali so bili programi drugih izvajalcev namenjeni populaciji invalidov - EPK (entiteta Priložnost za vse) - vključitev invalidov kot prostovoljcev, svetovalcev in pogodbenih partnerjev - pravno varstvo (Društvo invalidov Maribor)
---	--	--	--

Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
<p>Osveščanje</p>		<ul style="list-style-type: none"> - ciklus posvetov Invalidi in družina - družinske terapije in aktivnosti v okviru posameznih društev 	<ul style="list-style-type: none"> - ciklus predavanj Invalidi in družina - Hipoteza o sreči - predavanje Primernost mediacije za reševanje sporov v zdravstvu - sofinanciranje programov invalidskih društev, s katerimi

			spodbuja druženje in različna medsebojna srečanja ter izlete
Spodbujanje osebne asistence			- sofinanciranje povprečno 35 družinskih pomočnikov mesečno s priznано pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek do višine minimalne plače

Kultura, šport in rekreacija

Svet invalidov je ustanovil Skupino za dostopnost EPK.

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
Arhitekturna dostopnost		- preveritev fizične in vsebinske dostopnosti kulturnih ustanov in lokacij EPK - z rekonstrukcijo Pohorske vzpenjače je omogočen vzpon tudi invalidom na vozičkih	
Osveščanje kadra in prilagoditve kulturnih in športnih vsebin		- maj 2011 - seminar Dostopnost EPK (vsebinska in spletna dostopnost kulturnih dogodkov) - MOM je sofinancirala športne programe osmim športnim	- izobraževanje in izkustvene delavnice za prostovoljce EPK za delo z ljudmi s posebnimi potrebami - projekt Mreža športa za vsakogar

		<p>društvom</p> <ul style="list-style-type: none"> - izobraževanje strokovnega kadra, športnih trenerjev in vaditeljev <p>(projekt Mreža športa za vsakogar)</p>	<p>naj bi bil realiziran 2013 (Športno-rekreativno društvo Zvezdica)</p>
<p>Dostopnost knjižnega gradiva</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Mariborska knjižnica v sodelovanju z društvi: - izposoja gradiva na dom - izposoja v bolnišnico - postajališče bibliobusa v VDC Polž - pravljичne ure za slepe in slabovidne - informacijsko opismenjevanje za gluhe in naglušne - okrogla miza Disleksija - izzivi disleksije v odraščanju in odraslosti - izobraževanje O gluhoti in naglušnosti - ustanovili so delovno skupino za uporabnike s posebnimi potrebami 	<ul style="list-style-type: none"> - načrt za vključevanje in zagotavljanje enakih pogojev za predstavnike ranljivih skupin v letih 2013-2015 - prilagoditev vhoda v knjižnično enoto Nova vas in Pionirsko knjižnico Nova vas - vsebine za uporabnike s posebnimi potrebami na domači spletni strani (tudi za slabovidne) - predavanje in pogovor z varuhom bolnikovih pravic Acem Prosnikom z naslovom Dostopnost naših knjižnic - predstavitev podjetja Videro d.o.o. (prevajanje zapisov v Braillovo pisavo ali kasetno obliko) - dve bibliotekarki sta zaključili nadaljevalni tečaj slovenskega

			znakovnega jezika
Projekti za Evropsko prestolnico kulture 2012		- 6 projektov invalidskih društev je bilo vključenih v program EPK	- sklop Življenja na dotik (dogodki prilagojeni vsem tipom invalidnosti)
Druge kulturne prireditve		- 2. kulturni večer invalidov Maribora (november 2011)	- kulturni večer invalidov
Prilagoditve športnih vsebin		- dodatna sredstva MOM za tekmovanja - vključitev invalidov v projekt Športna pomlad 2011	- načrt obnove glavne športne dvorane Dvorane Tabor - seznanitev s projektom Športna mreža enakih, ki že poteka v Ljubljani (invalidska društva v Mariboru so projekt enoglasno podprla) - sofinanciranje športnih programov (strokovni kader in uporaba objekta) - projekt Športna pomlad 2012 (prikaz športov za invalide) - mednarodni turnir v košarki na invalidskih vozičkih (Parabasket)
Organizacija invalidskega športa (invalidske organizacije)		- potapljanje invalidov - 2. športne igre invalidov Maribora	- športne igre invalidov Maribora

Druga področja življenja

Načrtovani ukrepi	Realizirano 2010	Realizirano 2011	Realizirano 2012
<p style="text-align: center;">Vera</p>		<ul style="list-style-type: none"> - urejena klančina pri vhodu v Frančiškansko cerkev, urejena indukcijska zanka - v stolnici in malečniški cerkvi imajo tolmača oz. izvaja duhovnik mašo v slov. znakovnem jeziku 	
<p style="text-align: center;">Zagotavljanje možnosti svobodne oddaje volilnega glasu</p>		<ul style="list-style-type: none"> - podpis pogodbe s podjetjem Videro za prevajanje dokumentov iz latinice v brajico in obratno 	<ul style="list-style-type: none"> - več dostopnih volišč (uradno prilagojeno volišče na Grajski ul. 7 - klančina, omogočeno tudi glasovanje z glasovalno napravo)
<p style="text-align: center;">Informiranje invalidov o temah v politični obravnavi</p>		<ul style="list-style-type: none"> - preko spletne strani MOM - predstavnik invalidov v mestnem svetu 	
<p style="text-align: center;">Brezplačna uporaba prostorov MOM</p>		<ul style="list-style-type: none"> - MOM invalidskim organizacijam brezplačno zagotavlja uporabo vseh občinskih prostorov - končan je denacionalizacijski postopek stavbe na Trubarjevi, brezplačna oddaja prostorov 	

		društvom	
Sofinanciranje programov in projektov invalidskih društev		- izbranih je bilo 34 programov socialno-humanitarnih društev (86.780,00 EUR)	- otvoritev dobrodelne trgovine Sonček (ugoden najem MOM) - sofinanciranje 52 od 101 prijavljenega socialnovarstvenega programa
Vsebinska in finančna podpora osveščanju javnosti		- izdaja glasila Svet invalidov - tisk glasila Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor Naš glas - tri oddaje Svet invalidov (RTS) - plakati za dan mobilnosti invalidov - obveščanje v lokalnih časopisih	- izdaja glasila Svet invalidov - oddaja Svet invalidov na televiziji RTS - ponatis letakov Vzeli ste moje parkirno mesto ... - predavanje Poslovni bonton - osveščanje javnosti preko Sveta invalidov in preko razpisov MOM
Finančna in vsebinska podpora Svetu invalidov		- 6.000,00 EUR	- 11.000 EUR
Zagotavljanje strokovnega in usposabljanje občinskega ter drugega kadra		- delovna srečanja Sveta invalidov MOM - udeležba na številnih izobraževanjih	

1.2.6 Povzetek Analize akcijskega načrta

Pri pregledu poročil sva ugotovili, da je bilo v zadnjih treh letih na področju invalidske problematike v Mestni občini Maribor narejeno marsikaj. Ker sva pri nekaterih aktivnostih potrebovali dodatno razlago, sva obiskali Informacijsko pisarno za invalide, ki deluje v prostorih Mestne občine Maribor. Pogovarjali sva se z gospo Ano Mandl, sekretarko. Poleg številnih aktualnih informacij nama je pomagala tudi z dodatno literaturo.

Ker so poročila o realizaciji akcijskega načrta za posamezno leto zelo obsežni dokumenti, bova v nadaljevanju strnili že prikazano. Zavedava se, da je to delno subjektiven pogled, čeprav sva upoštevali tudi mnenja posameznih društev, zapisana v poročilih in časopisu Svet invalidov, ter pripombe gospe Ane Mandl. Prav tako sva primerjali Analizo o položaju invalidov iz leta 2009 s stanjem v letu 2012.

Najpomembnejše spremembe:

1. Večja povezanost invalidskih društev in izmenjava mnenj (Svet invalidov).
2. Predstavniki invalidov v Mestnem svetu MOM.
3. Večja dostopnost občinskih in državnih ustanov (MOM, Upravna enota, Center za socialno delo...).

Fotografija št. 5: Dvigalo na Mestni občini Maribor
(Vir: avtorici naloge)

4. Več pozornosti je namenjene tudi slepim in slabovidnim ter gluhim in naglušnim (indukcijska zanka, taktilne oznake, odprava ovir na cesti, večji napisi ...).
5. Boljše informiranje o problemih invalidov (pojavljanje v medijih, spletna stran, informacijske točke ...).

Fotografiji št. 6 in 7: Informacijska tabla
(Vir: avtorici naloge)

Prioritete v naslednjih letih:

1. Izboljšanje možnosti za izobraževanje in zaposlovanje invalidov.
2. Izobraževanje večjega števila strokovnega kadra za delo z ljudmi s posebnimi potrebami.
3. Povečano število javnih stranišč za invalide.
4. Oprema zdravstvenih čakalnic s tablamis za gluhe in naglušne, več tolmačev.
5. Večja aktivnost invalidov (tudi politična).

1.3 Invalidne organizacije v Mestni občini Maribor

V Mariboru je 22 invalidskih društev.⁷ Da bi lažje razumeli težave posameznih invalidov, sva na organizacije naslovili nekaj vprašanj. Na žalost so nama od dvanajstih društev odgovorili samo iz Društva študentov invalidov Slovenije, dve društvi pa sta naju preusmerili na spletno stran MOM. Zato je upravičen očitek, na katerega sva nekajkrat naleteli, da bodo morali tudi invalidi sami narediti več za svojo prepoznavnost. V nadaljevanju na kratko predstavlja posamezna društva, predvsem posebne prilagoditve, ki jih potrebujejo.⁸

Društvo diabetikov

- opis invalidnosti: bolniki s sladkorno boleznijo
- težave: zdravstvene (slepota, odpoved ledvic, srčni napadi ...)
- potrebne prilagoditve: redno merjenje sladkorja in holesterola, sprememba načina življenja

Društvo distrofikov Slovenije

- opis invalidnosti: društvo sestavljajo mišično in živčno-mišično oboleli (na kratko distrofiki)
- težave: zdravstvene težave, težje vsakodnevno življenje – zlasti šolanje, zaposlitev, iskanje primerne stanovanjske ...
- potrebne prilagoditve: tehnični pripomočki, prevozi, osebna asistenca, celovita obnovitvena rehabilitacija, usposabljanje za aktivno življenje in delo, podpora pri šolanju ...

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor

- opis invalidnosti: gluhi, naglušni in gluho-slepi člani
- težave: v društvu jim nudijo pomoč, tudi pomoč na domu, družabništvo in medgeneracijsko povezovanje, tehnične pripomočke, lastni časopis, uporabo računalnika, šport in rekreacijo, tečaje ...
- potrebne prilagoditve: tehnični pripomočki, tolmači

---

⁷ Seznam vseh invalidskih društev v Mariboru je Priloga 1.

⁸ Informacije sva pridobili iz časopisov Svet invalidov in spletnih strani posameznih društev.

Društvo invalidov Maribor

- opis invalidnosti: različne vrste invalidnosti
- težave: zdravstvene
- potrebne prilagoditve: obiski na domu in socialna pomoč, vsakomesečni kopalni dnevi, pravna pomoč, rekreacija ...

Društvo laringektomiranih Slovenije

- opis invalidnosti: člani, katerih operativni posegi v požiralniku, grlu ali ustni votlini so imeli za posledico kakršno koli stopnjo telesne okvare
- težave: izguba govora oz. govor s požiralnikom (ezifagalni govor), ki se ga učijo v povprečju več mesecev
- potrebne prilagoditve: učenje nadomestnega govora

Društvo paraplegikov severne Štajerske

- opis invalidnosti: tetra- in paraplegiki
- težave: nesamostojnost pri gibanju in skrbi zase, težave pri zaposlovanju
- potrebne prilagoditve: prilagojen prevoz, ohranjanje zdravja, osebna asistenca, športna rekreacija ...

Društvo revmatikov Slovenije – podružnica Maribor

- opis invalidnosti: bolniki, oboleli za različnimi vrstami revme
- težave: ohranjanje gibljivosti hrbtenice, sklepov, prsnega koša; predihanost pljuč
- potrebne prilagoditve: fizikalne terapije, dihalne vaje, telovadba

Društvo študentov invalidov Slovenije

- opis invalidnosti: študentje z različnimi vrstami posebnih potreb
- težave: različne glede na vrsto invalidnosti, zagovarjanje pravic in interesov invalidnih študentov
- potrebne prilagoditve: osebna asistenca, povečevanje študijskega gradiva, uporaba prilagojene računalniške tehnologije, svetovanje glede posebnih prilagoditev na fakultetah ...

Društvo vojnih invalidov Maribor

- opis invalidnosti: člani s poškodbami iz vojn
- težave: temeljni cilj delovanja društva je zagotovitev izvajanja posebnih socialnih programov na zdravstvenem, socialnem in kulturnem področju
- potrebne prilagoditve: pomoč na domu, ohranjanje socialnih stikov

Inkont – humanitarna organizacija Maribor

- opis invalidnost: nenadzorovano uhajanje vode (urinska inkontinenca)
- težave: strah pred nekontroliranim uhajanjem, socialna stiska ...
- potrebne prilagoditve: medicinsko-tehnični pripomočki, bližina sanitarij ...

Invalidsko društvo ILCO Maribor

- opis invalidnosti: bolniki s kroničnimi boleznimi
- težave: premalo redne telesne vadbe
- potrebne prilagoditve: posvetovanje z zdravnikom pred telesnimi aktivnostmi o telesni obremenitvi

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor

- opis invalidnosti: slepota in slabovidnost
- težave: orientacija v prostoru, zapisi v brajllici, osebna asistenca
- potrebne prilagoditve: tehnični pripomočki, skupine za samopomoč, usposabljanje oseb z okvaro vida za gospodinjstvo

Medobčinsko društvo Sožitje Maribor

- opis invalidnosti: osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju
- težave: program dela je namenjen reševanju in izboljševanju razmer ter razvijanju njihovih sposobnosti
- potrebne prilagoditve: razbremenitev družin z OMDR, ohranjaje psihofizičnih sposobnosti ...

Ozara

- opis invalidnosti: osebe s težavami v duševnem stanju
- težave: organizacija spodbuja vračanje v skupnost, počitek, sprostitvev
- potrebne prilagoditve: delovanje prilagojenih programov

Sonček – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo

- opis invalidnosti: otroci, mladostniki in odrasli s cerebralno paralizo – pogosto tudi z duševnimi motnjami, epilepsijo, motnjami zaznavanja, razumevanja, komunikacije ...
- težave: vključevanje v družbo, šolanje, zaposlovanje ...
- potrebne prilagoditve: terapevtsko jahanje, terapevtsko plavanje, terapevtske kolonije, invalidski vozički

Športno društvo Invalid Maribor

- opis invalidnosti: v društvu so tako gibalno, kot tudi drugače ovirani invalidi
- težave: različne težave glede na vrsto invalidnosti
- potrebne prilagoditve: tudi glede na vrsto invalidnosti

Združenje multiple skleroze Slovenije – podružnica Maribor

- opis invalidnosti: bolniki z multiplo sklerozo (kronično nevrološko boleznijo centralnega živčnega sistema)
- težave: motnje vida, motnje spomina in logičnega razmišljanja, omotičnost in odrevenelost, vrtoglavica, impotenca, mišična oslabeledost, okornost, težave pri hoji, težave z ravnotežjem, nehoteno premikanje oči, tresenje, nerazločen govor, motnje v delovanju črevesja in mehurja, neobičajna utrujenost
- potrebne prilagoditve: socialno-zdravstveni programi, predavanja ...

Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor

- opis invalidnosti: bolniki, ki so preživeli možgansko kap
- težave: vključevanje bolnikov v družbeno okolje, ohranjanje in izboljšanje kakovosti življenja
- potrebne prilagoditve: meritve krvnega tlaka, sladkorja in holesterola v krvi, rehabilitacija, pripomočki ...

Društvo za pomoč otrokom z avtističnimi motnjami školjke

- opis invalidnosti: avtizem je kompleksna motnja, ki vpliva na večino področij razvoja in otroku onemogoča razvoj in napredovanje
- težave: težave s socialno komunikacijo, težave s socialno interakcijo, težave na področju fleksibilnosti mišljenja
- posebne prilagoditve: znakovni jezik, vizualni simboli, ...

Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor

- vrsta invalidnosti: so ljudje-civilisti, ki so v vojnah postali invalidi
- težave: vsakodnevno vključevanje v življenje in delo
- potrebne prilagoditve: potrebujejo zdravstveno oskrbo in čustveno podporo

Združenje vojnih invalidov 91

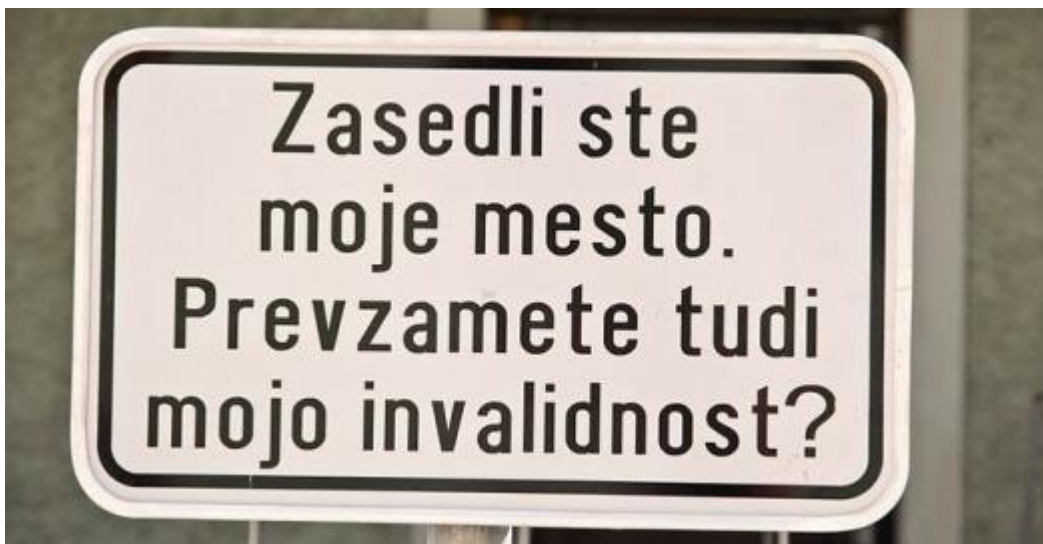
- vrsta invalidnosti: so ljudje - civilisti, ki so v vojnah izgubili svoje življenje ali pa so postali invalidi, lahko pa so to ljudje, ki so v vojnah izgubili sorodnika (očeta, mater, sina ...)
- težave: vsakodnevno vključevanje v življenje in delo, zdravstvene težave in čustvene ter psihične težave
- potrebne prilagoditve: potrebujejo zdravstveno oskrbo in čustveno podporo

EMPIRIČNI DEL

2.1 METODOLOGIJA

Raziskovalne naloge sva se lotili najprej s pomočjo dokumentov, ki jih je Mestna občina Maribor oblikovala, da bi izboljšala položaj invalidov v mestu in s tem pridobila naziv "Občina po meri invalidov". Dokumenti so v celoti objavljeni tudi na spletni strani občine. Pri razlagi nekaterih vprašanj nama je pomagala sekretarka Sveta invalidov pri MOM. Dala nama je tudi dodatno gradivo. Nekaj podatkov sva dobili v strokovni literaturi, glasilu Svet invalidov in predvsem na spletnih straneh posameznih invalidskih društev.

Raziskovalni del sva nadaljevali na terenu, kjer sva si ogledali in fotografirali prilagoditve za invalide, pa tudi avtomobile, ki neupravičeno parkirajo na mestih za invalide.

Fotografija št. 8: Komentar ni potreben

(Vir: <http://www.trbovlje.si/vsebina/ob%C4%8Dina%20po%20meri%20invalidov/22>)

2.3 HIPOTEZE

2.3.1 Kršitev parkiranja na mestih za invalide je vedno manj (1. hipoteza)

Parkirna karta za invalide je pravokotne oblike in svetlomoder barve. Na njej je temnomoder kvadrat z belim simbolom invalidskega vozička. Na zadnji strani je fotografija uporabnika, njegovo ime in priimek.

Fotografiji št. 9 in 10: Parkirna karta za invalide
(Vir: avtorici naloge)

Zahtevi za izdajo parkirne karte je potrebno priložiti:

- odločbo o invalidnosti, iz katere je nedvoumno razvidna upravičenost, oziroma potrdilo izbranega osebnega zdravnika o izpolnjevanju enega izmed pogojev iz 1. do 6. točke prvega odstavka 66. člena zakona,
- dve fotografiji velikosti 35 x 45 mm ter
- dokazilo o plačilu obrazca parkirne karte. (www.mzip.gov.si, 12. 1. 2013)

Parkirna karta se namesti za čas parkiranja vozila na vidno mesto - na levo spodnjo notranjo stran vetrobranskega stekla. Karta ni namenjena osebam, ki uporabljajo avto v času, ko invalidna oseba ni z njimi. V Mariboru so izdali 476 parkirnih kart za invalide.⁹

⁹ Podatek nam je posredovala gospa Milena Pušnik z Oddelka za promet MOM.

Mestna redarska služba je leta 2008 poostrila nadzor nad nepravilnim parkiranjem. Poleg sankcioniranja nepravilnih parkiranj na mestih za invalide so problem tudi druga nepravilna parkiranja, ki otežujejo gibanje invalidov in drugih pešcev (na pločnikih, kolesarskih stezah, prehodih za pešce).

Tabela št. 1: Število prekrškov¹⁰

	Nepravilno parkirani avtomobili na mestih za invalide	Druga nepravilna parkiranja, ki ovirajo pešce in tudi invalide
2008	620	4736
2009	1280	4932
2010	1193	6611 ¹¹
2011	871	2721
2012	1233	2864

Iz tabele lahko razberemo, da se je število nepravilnih parkiranj na mestih za invalide v letih 2010 in 2011 zmanjšalo (od leta 2010 do 2011 kar za 27 %). V primerjavi z letom 2011, ko je Medobčinsko redarstvo ukrepalo zoper 871 kršiteljev, pa je v letu 2012 zaznan kar 42-odstotni porast prekrškov. To spremembo lahko pripišemo spremembi zakona v letu 2011, ki je omogočili redarjem kaznovanje tudi v trgovskih centrih. (Ocena izvajanja občinskega programa Mestne občine Maribor, 2012)

Glede na podatke lahko prvo hipotezo delno potrdiva. Število nepravilnih parkiranj se zmanjšuje, največji problem ostajajo nepravilna parkiranja v trgovskih centrih.

¹⁰ Podatke o številu prekrškov sva dobili iz Poročila o realizaciji Akcijskega načrta za leta 2010, 2011 in 2012.

¹¹ Podatka za leto 2010 in 2011 (2. stolpič) sva dobili na Medobčinskem inšpektoratu in redarstvu Maribor.

Fotografija št. 11: Prometni znak parkiranje za invalide
(Vir: avtorici naloge)

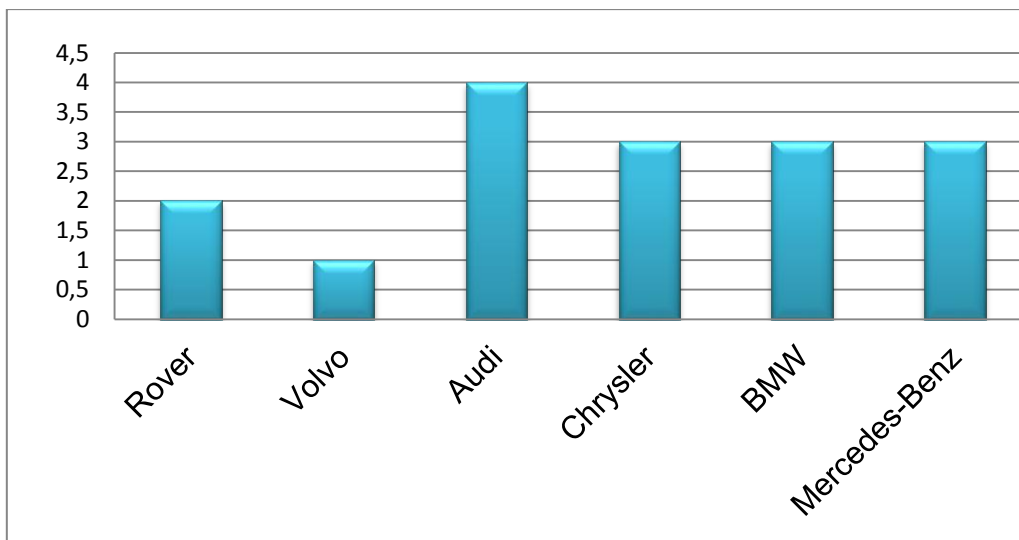

2.3.2 Avtomobili, ki nimajo parkirne karte za invalide in ki parkirajo na parkirnih mestih za invalide, so višjih cenovnih znamk (2. hipoteza)

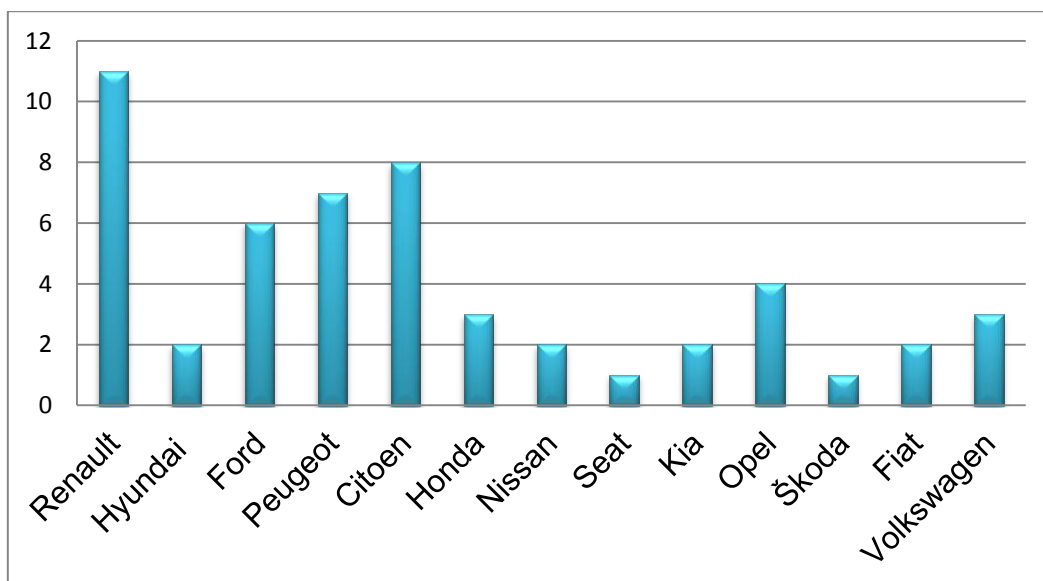
Za potrditev ali zavrnitev te hipoteze sva fotografirali 64 avtomobilov, ki so bili parkirani na prostorih za invalide, vendar niso imeli parkirne karte za invalide.

Najprej sva avtomobile razdelili glede na prestižnost znamke.

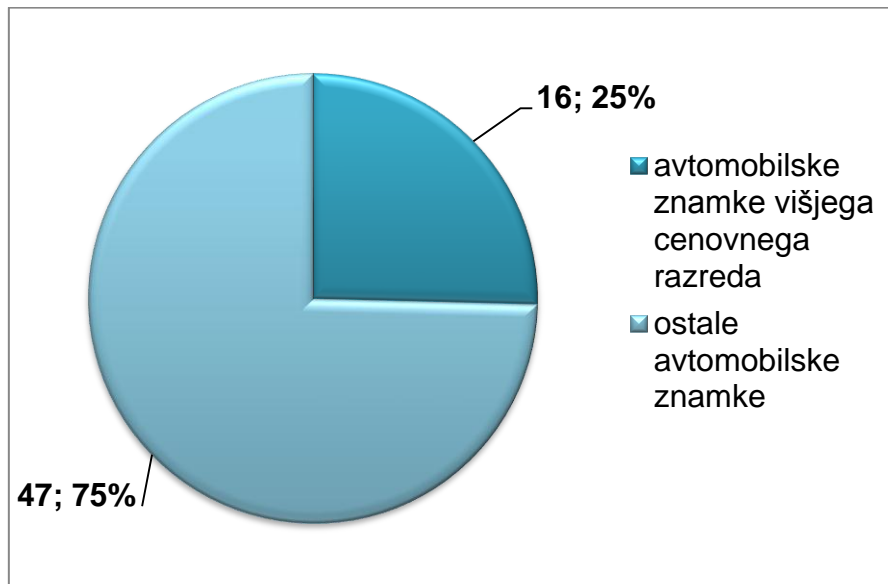
Graf št. 1: Avtomobilске znamke višjega cenovnega razreda

Graf št. 2: Ostale avtomobilске znamke

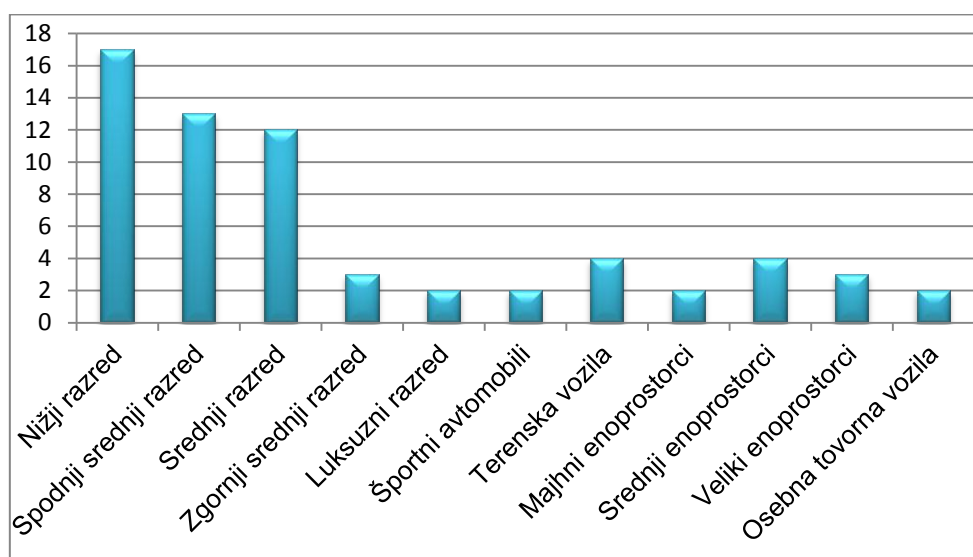
Graf št. 3: Avtomobilске znamke glede na cenovni razred

Glede na ta prikaz hipoteze ne moreva potrditi, saj je le četrtina nepravilno parkiranih avtomobilov višjega cenovnega razreda.

Avtomobile sva razdelili še glede na razrede. Klasifikacij avtomobilov je ogromno: delijo jih glede na velikost, moč motorja, gorivo, namen ... Včasih so meje tudi močno zabrisane zaradi cene, javne podobe in dodatkov. V Evropi je najbolj uveljavljena razdelitev na 12 avtomobilskih razredov.¹² (D. Bahun, 2008)

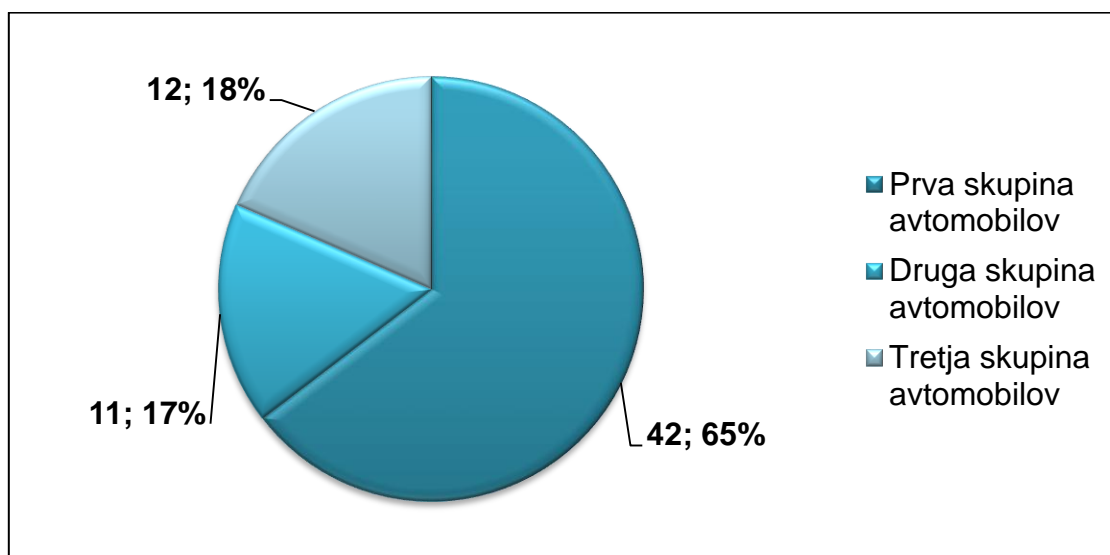
Graf št. 4: Razredi avtomobilov glede na povprečno ceno in velikost

¹² Mini razred, nižji razred, spodnji srednji, srednji, zgornji srednji, luksuzni, športni avtomobili, terenska vozila, majhni enoprostorci, srednji enoprostorci, veliki enoprostorci, osebna tovorna vozila.

Avtomobilske razrede smo združili glede na povprečno ceno in velikost avtomobila. Združili smo nižji in spodnji srednji ter srednji razred (prva skupina), prav tako zgornji srednji, luksuzni, športni in terenski razred (druga skupina). Majhni, srednji in veliki enoprostorci in osebna tovorna vozila so v tretji skupini.

Graf št. 5: Razdelitev glede na skupine

Ugotovili sva, da je bilo na parkirnih mestih za invalide parkiranih največ avtomobilov nižjega razreda. To pomeni, da je druga hipoteza zavrnjena. Lahko predvidevava, da je ta hipoteza stereotipna, saj posplošuje in označuje ljudi, ki imajo dražje avtomobile (torej običajno več denarja) za manj obzirne do drugih.

2.3.3 V Mestni občini Maribor je najbolje poskrbljeno za gibalno ovirane osebe (3. hipoteza)

O gibalno oviranih osebah gotovo slišimo največ. To je bila tudi ena izmed ugotovitev Analize o položaju invalidov v MOM, kjer so leta 2009 zapisali, "da je ozaveščanje vse boljše, a je poznavanje invalidnosti večinoma omejeno na gibalno oviranost". (<http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=12230>, slide št. 6)

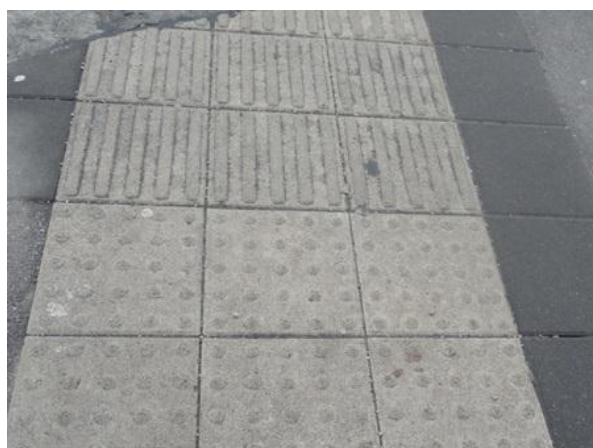
V 9. členu Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) so sicer poleg prilagoditev za gibalno ovirane opisane tudi prilagoditve javnih objektov za druge vrste invalidnosti (gradbene in tehnične naprave, zvočni in svetlobni indikatorji ter pisne informacije). Objekti, ki se gradijo ali rekonstruirajo, se morajo prilagoditi že med gradnjo oz. rekonstrukcijo.

Zakonodaja torej nalaga investitorjem prilagoditve za več vrst invalidnosti, čeprav se v praksi dosledno ne izvajajo. V zadnjih letih je bilo kljub temu narejenih tudi v Mariboru več prilagoditev, namenjenih slepim in slabovidnim ter gluhim in naglušnim.

Tretjo hipotezo lahko torej le delno potrdiva. Poleg skrbi za gibalno ovirane je v Mariboru vedno več postorjenega tudi za druge vrste invalidnosti.

Fotografija št.12: Oznaka za slabovidne
(Vir: avtorici naloge)

Fotografija št. 13: Taktilne oznake za slepe
(Vir: avtorici naloge)

2.3.4 Z nazivom "Občina po meri invalidov" se je položaj invalidov v MOM izboljšal (4. hipoteza)

Danes je v Sloveniji 16 občin, ki se ponašajo z nazivom "Občina po meri invalidov". (<http://www.zdis.si/projekt-obcina-po-meri-invalidov/prejemniki-listine>, 2. 2. 2013)¹³

V Mestni občini Maribor ocenjujejo, da je priključitev občine k projektu položaj invalidov resnično izboljšala. Zavedajo se, da ostaja še marsikaj nerešenega, vendar je pomembno, "da se tudi meščani vse bolj zavedajo, da smo skupnost ljudi, ki imamo vsak svoje potrebe"¹⁴, ki jih bomo lahko reševali le z medsebojno strpnostjo in spoštovanjem. Takšno je tudi mnenje posameznih društev.

Primerjava Analiz za leta 2010, 2011 in 2012 dokazuje, da se je položaj invalidov v MOM izboljšal. Četrto hipotezo lahko torej potrdiva.

---

¹³ Ajdovščina, Velenje, Radovljica, Trbovlje, Hrastnik, Radlje ob Dravi, Zagorje ob Savi, Slovenj Gradec, Rogaška Slatina, Ljubljana, Zreče, Maribor, Slovenske Konjice, Nova Gorica, Murska Sobota, Ptuj.

¹⁴ Poročilo o realizaciji akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor, MOM, Svet invalidov MOM, januar 2012, str. 53.

3 ZAKLJUČEK

3.1 Sklep

V Evropski uniji se od 20 do 25 odstotkov ljudi vsaj v nekem obdobju svojega življenja znajde v položaju, ko so funkcionalno ovirani: to so starejši ljudje, invalidi, poškodovani, otroci, nosečnice, starši z vozički, osebe s kovčki na kolescih ... Urejenost in dostopnost okolja ne pomeni zgolj skrbi za invalide - dostopno okolje omogoča aktivno življenje in prijetno sobivanje vsem nam. Zato se je v oblikovanju prostora pojavil nov pristop t. i. inkluzivnega oblikovanja oz. oblikovanja za vse uporabnike. (Albreht, A., 2010)

Seveda pa je fizično prilagajanje okolja za invalide zgolj delček v njihovem življenju. Posebej občutljiva so tudi področja, ki jim zagotavljajo možnost izobraževanja, zaposlitve, samostojnega in družinskega življenja.

Invalidi, invalidska društva in Mestna občina Maribor delajo korake v tej smeri. K bolj sistematičnemu pristopu je gotovo pripomogel naziv "Občina po meri invalidov". Zelo pomembna pri tem je tudi aktivnost invalidov samih.

Najpomembnejši in hkrati najtežji del pa je spremeniti razmišljanje ljudi. Potem bo naš svet res - PROSTOR ZA VSE.

3.2 Družbena odgovornost

Generalna skupščina OZN v različnih dokumentih¹⁵ poudarja pomen izenačevanja možnosti za invalide. To pomeni, da so države in posamezne inštitucije odgovorne, da ustvarijo pogoje, v katerih bodo invalidi ustrezno izkoristili in razvili svoje sposobnosti. S tem uresničujemo osnovne človekove pravice. Družbena odgovornost pa je tudi stvar vsakega posameznika. Ob raziskovanju sva začeli čisto drugače razmišljati o življenju ljudi s posameznimi omejitvami. Prepričani sva, da bova vsaj nekaj svojih spoznanj in občutij prenesli tudi v svoje bližnje okolje - med sošolce in prijatelje.

Fotografija št. 12: Prostor za vse

<http://www2.arnes.si/~osngcep1/dejavnosti.htm> (Pridobljeno: 11. 2. 2013)

¹⁵ Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov, Konvencija o otrokovih pravicah.

4 VIRI

4.1 LITERATURA

Albreht, A., Krištof, P., Pučnik, A., Bera, A. in Žiberna, F. (2010). Prostor za vse. Načrtovanje brez ovir v zunanjem javnem prostoru. Maribor: Mestna občina Maribor.

Bahun, D. (2008). Podoba blagovne znamke Fiat med študenti ljubljanskih fakultet (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

Kodeks o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu: tripartitno strokovno srečanje o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu. (2005). Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo.

"Občina po meri invalidov" - izziv za lokalno skupnost (Primeri dobre prakse v Sloveniji). (2009). Ljubljana: Zveza delovnih invalidov Slovenije.

Sendi, R. in Kobal, B. (2010). (Ne)dostopna Slovenija? Grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi. Ljubljana: Urbani izziv publikacije.

4.2 DOKUMENTI

Analiza o položaju invalidov v Mestni občini Maribor, Mestna Občina Maribor, 18. 1. 2010

Analiza o položaju invalidov v MOM in predloga Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti invalidov v MOM, Mestni svet Mestna Občina Maribor – predsednica Nataša Rebernik, 25. 1. 2010

Dopolnitev k Akcijskemu načrtu za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor, Mestna Občina Maribor – Svet invalidov, 31. 3. 2010

Dogovor o vključitvi Mestne občine Maribor v izvajanje projekta za pridobitev listine Zveze delovnih invalidov Slovenije z nazivom "Občina po meri invalidov" za leto 2010, 1. 6. 2010

Obrazložitev za podelitev listine Občina po meri invalidov 2010 Mestni občini Maribor,
Zveza Delovnih Invalidov Slovenije – predsednica Zora Tomič, 7. 12. 2010

Ocena izvajanja občinskega programa Mestne občine Maribor, Mestni svet Mestne
občine Maribor, 30. 3. 2012

Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v
MOM, Svet invalidov Mestne občine Maribor, oktober 2010

Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v
MOM za leto 2011, Svet invalidov Mestne občine Maribor, januar 2012

Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v
Mestni občini Maribor za leto 2012, Svet invalidov Mestne občine Maribor,
januar 2013

Predlog Akcijskega načrta MOM, Mestna Občina Maribor, 18. 1. 2010

4.3 ČASOPISNI VIRI

Svet invalidov. Revija invalidskih društev Mestne občine Maribor, april 2011, junij
2012 in januar 2013

4.4 SPLETNE STRANI

<http://www.maribor.si/podrocje.aspx?id=0>. Pridobljeno od novembra 2012 do
februarja 2013.

[http://www.zdis.si/projekt-obcina-po-meri-invalidov/pravilnik-o-pridobitvi-listine-
obcina-po-meri-invalidov](http://www.zdis.si/projekt-obcina-po-meri-invalidov/pravilnik-o-pridobitvi-listine-obcina-po-meri-invalidov). Pridobljeno 14. 12. 2012.

<http://www.maribor.si/podrocje.aspx?id=744>. Pridobljeno od novembra 2012 do
februarja 2013.

http://en.wikipedia.org/wiki/Car_classification#cite_note-12. Pridobljeno 15. 1. 2013.

<http://www.euroncap.com/home.aspx>. Pridobljeno 15. 1. 2013.

<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105>. Pridobljeno 3. 2. 2013.

5 PRILOGE

5.1 Invalidske organizacije v Mariboru¹⁶

Naziv organizacije	Naslov	Telefonska številka	Spletna stran, e mail
DRUŠTVO AVTIZEM ŠKOLJKE	Zemljičeva ulica 22, Maribor	02 471 29 17	www.avtizem-skoljke.si drustvo.avtizem@gmail.com
DRUŠTVO BOLNIKOV PO MOŽGANSKI KAPI	Šubičeva ulica 11, Maribor	041 715 911	dbmk.maribor@amis.net
DRUŠTVO DIABETIKOV MARIBOR	Partizanska cesta 12, Maribor	02 228 23 10	Iz spletne strani: www.diabetiki-mb.si www.diabetiki-mb.si/kontakt
DRUŠTVO DISTROFIKOV SLOVENIJE	Zdravkova ulica 10, Maribor	02 480 06 10 040 844 046	maribor@drustvo-distrofikov.si
DRUŠTVO GLUHUH IN NAGLUŠNIH PODRAVJA MARIBOR	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 252 21 82 041 777 132	www.dgnp-mb.si dgn.maribor@guest.arnes.si
DRUŠTVO INVALIDOV MARIBOR	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 250 87 87	www.dim-drustvo.si info@dim-drustvo.si
DRUŠTVO PARAPLEGIKOV SEVERNE ŠTAJERSKE	Lackova cesta 43, Maribor	02 614 20 83	www.drustvo-para-mb.si info@drustvo-para-mb.si
DRUŠTVO REVMATIKOV SLOVENIJE (ENOTA MARIBOR)	Parmova ulica 53, Ljubljana	059 075 366	drustvo@revmatiki.si
DRUŠTVO ŠTUDENTOV INVALIDOV SLOVENIJE (MARIBOR)	Koroška cesta 53d, Maribor	059 043 245	www.dsis-drustvo.si info@dsis-drustvo.si
DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV	Žolgarjeva ulica 16, Maribor	059 926 984	dvi.maribor@siol.net

¹⁶ Ana Mandl, sekretarka Informacijske pisarne za invalide in spletne strani posameznih društev

MARIBOR			
INKONT MARIBOR	Cesta XIV. divizije 3, Maribor	031 546 585	www.inkont.si info@inkont.si
INVALIDSKO DRUŠTVO ILCO MARIBOR	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 228 22 05	http://www.zveza- ilco.si/invalidsko-drutvo-ilco- maribor mailto:ilco.mb@siol.net
DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN MARIBOR	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 252 58 45	drustvo- mdciv.mb@guest.arnes.si
MEDOBOČINSKO DRUŠTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH MARIBOR	Gospeljna ulica 11, Maribor	02 228 34 21 02 228 34 20	www.drustvo-mdssmb.si ivanka.kotnik@gmail.com info@drustvo-mdssmb.si
MEDOBOČINSKO DRUŠTVO SOŽITJE MARIBOR	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 252 78 88	www.sozitje-maribor.si md.sozitjemb@siol.net
OZARA SLOVENIJA	Ljubljanska ulica 9, Maribor	02 330 04 44 02 330 04 45	www.ozara.org info@ozara.org
SONČEK - MARIBORSKO DRUŠTVO ZA CEREBRALNO PARALIZO	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 252 25 28	www.soncek-maribor.si e pošta iz spletne strani
ŠPORTNO DRUŠTVO INVALID MARIBOR	Jurčičeva ulica 8, Maribor	02 251 52 29	www.sportno-drustvo-invalid.si euromicrom@krs.net valter.pristovnik@sportno- drustvo-invalid.si
ZDRUŽENJE MULTIPLE SKLEROZE SLOVENIJE (MB)	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 252 52 23 070 633 319	www.zdruzenje.ms.si zmss.maribor@gmail.com
ZDRUŽENJE VOJNIH INVALIDOV 91	Luznarjeva 3a, Kranj	040 417 359	http://www.zdruzenje91.si/ mailto:info@zdruzenje91.si
ZVEZA INVALIDSKIH DRUŠTEV ILCO SLOVENIJE (MB)	Trubarjeva ulica 15, Maribor	02 228 22 05	franc. kaucic@amis.net

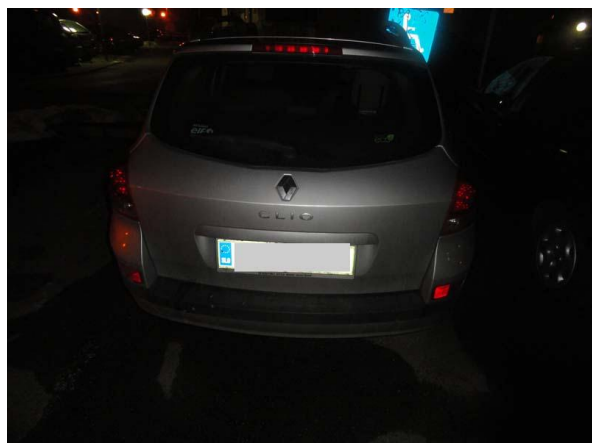
5.2 Nepravilno parkirani avtomobili

Znamka: Renault
Model: Master
Razred: Osebno tovorno vozilo

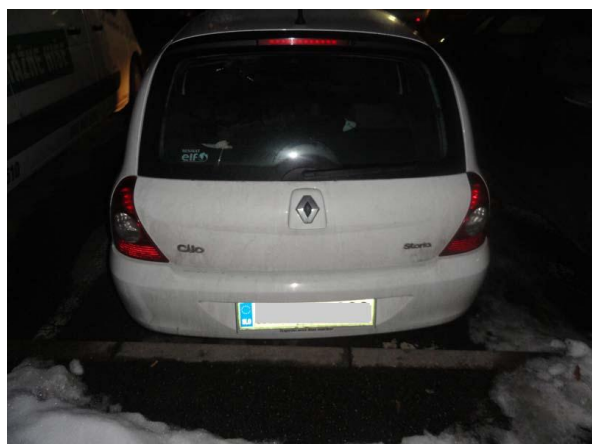
Znamka: Land Rover
Model: Range Rover
Razred: Terensko vozilo

Znamka: Renault
Model: Clio Grandtour
Razred: Nižji

Znamka: Hyundai
Model: ix35
Razred: Terensko vozilo

Znamka: Renault
Model: Clio storja
Razred: Nižji

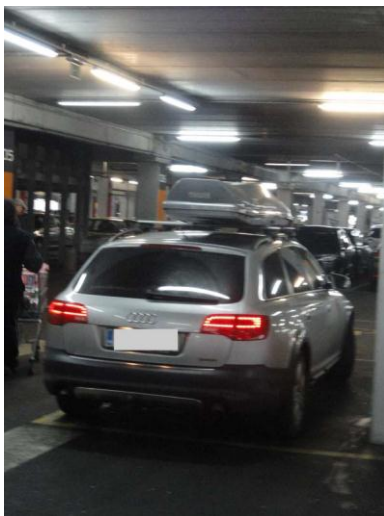
Znamka: Ford
Model: Mondeo Karavan
Razred: Srednji

Znamka: Peugeot
Model: 307
Razred: Spodnji srednji

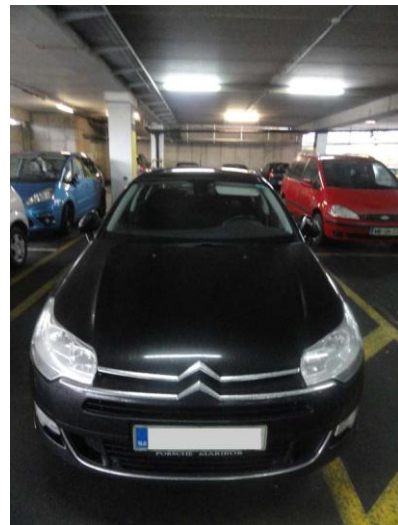
Znamka: Volvo
Model: S60
Razred: Zgornji srednji

Znamka: Audi
Model: A6 Offroad
Razred: Zgornji srednji

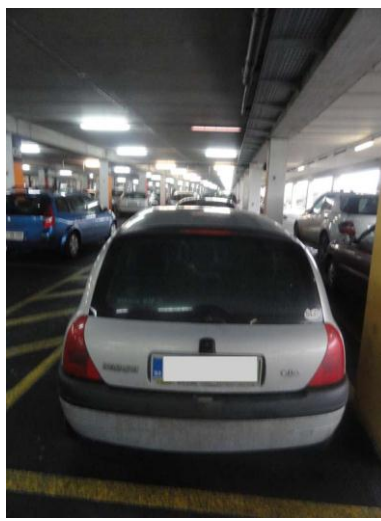
Znamka: Renault
Model: Megane Karavan
Razred: Spodnji srednji

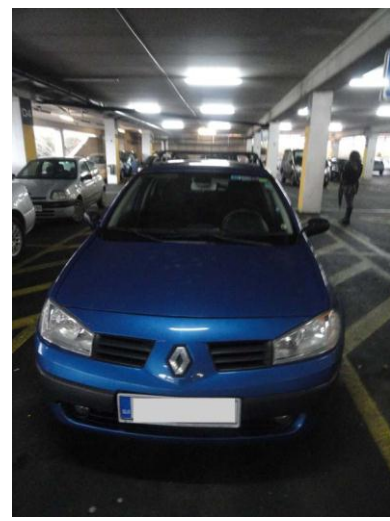
Znamka: Citroen
Model: C5
Razred: Srednji

Znamka: Chrysler
Model: C300
Razred: Zgornji srednji

Znamka: Renault
Model: Clio
Razred: Nižji

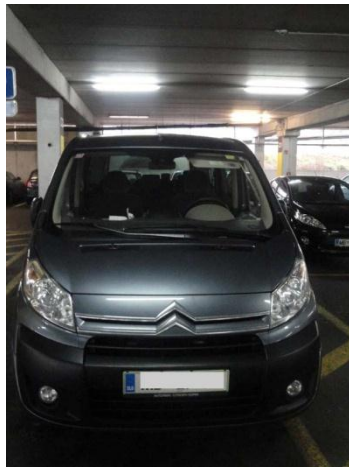

Znamka: Renault
Model: Megane Karavan
Razred: Spodnji srednji

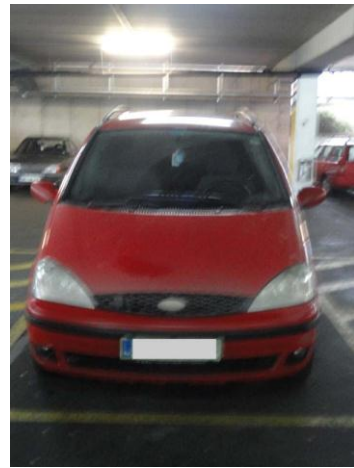

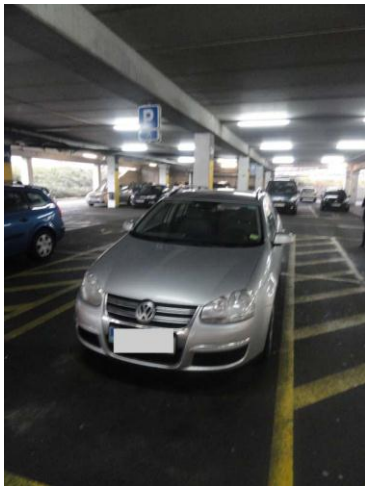
Znamka: Ford
Model: Fiesta
Razred: Nižji

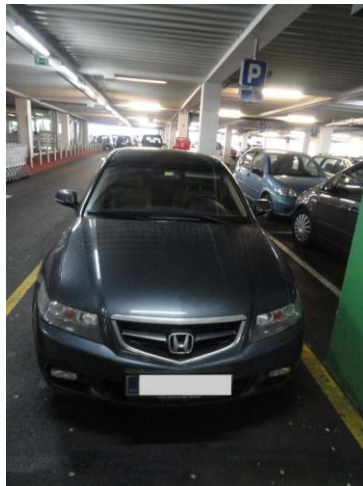
Znamka: Peugeot
Model: Partner
Razred: Srednji enoprostorec

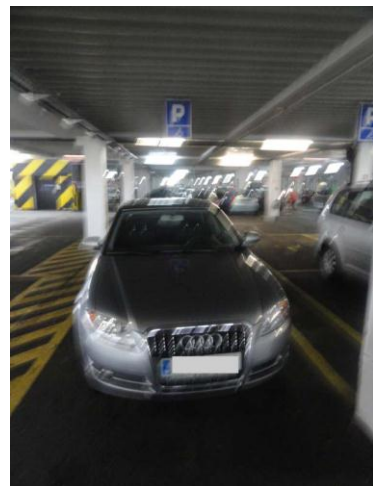
Znamka: Ford
Model: Galaxy
Razred: Veliki enoprostorec

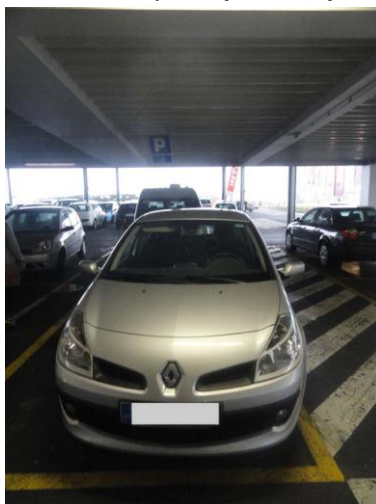
Znamka: Wolksvagen
Model: Golf V.
Razred: Spodnji srednji

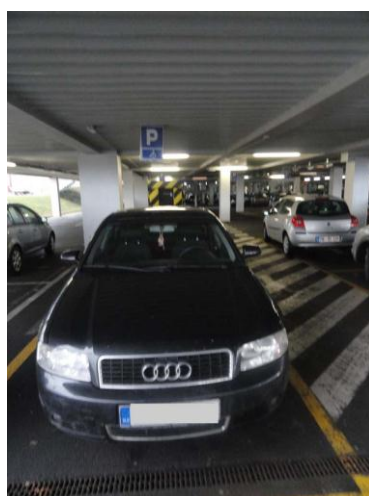
Znamka: Honda
Model: Accord
Razred: Srednji

Znamka: Audi
Model: A4
Razred: Srednji

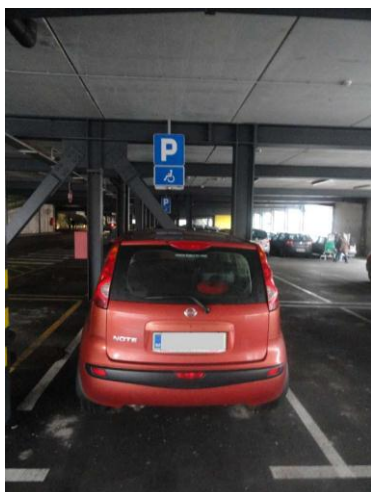
Znamka: Renault
Model: Clio
Razred: Nižji

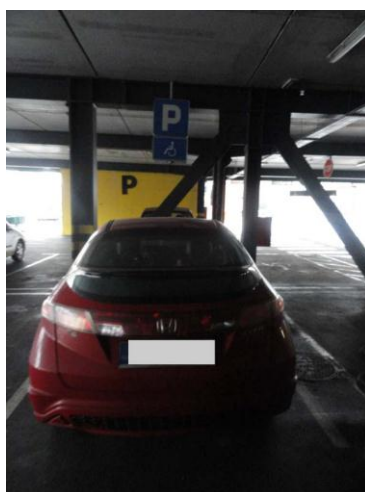
Znamka: Audi
Model: A4
Razred: Srednji

Znamka: Citroen
Model: Berlingo
Razred: Osebno tovorno vozilo

Znamka: Nissan
Model: Note
Razred: Majhen enoprostorec

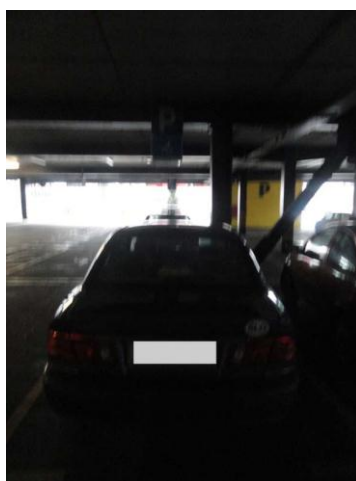
Znamka: Honda
Model: Civic
Razred: Spodnji srednji

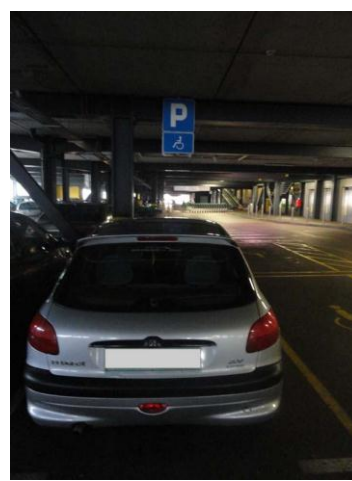
Znamka: Ford
Model: Focus
Razred: Spodnji srednji

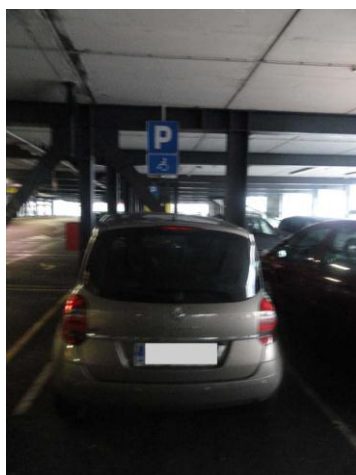
Znamka: Renault
Model: Laguna II.
Razred: Srednji

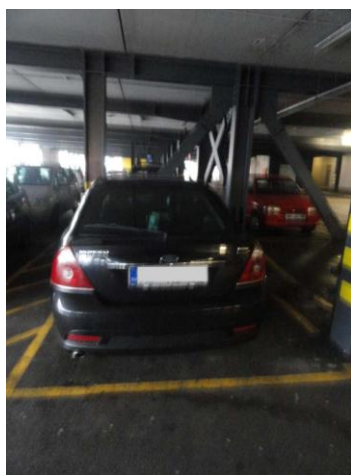
Znamka: Honda
Model: Accord
Razred: Srednji

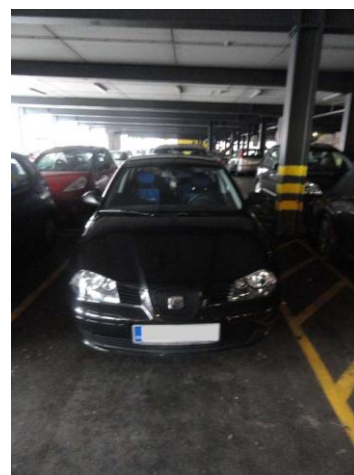
Znamka: Peugeot
Model: 206
Razred: Nižji

Znamka: Renault
Model: Modus
Razred: Majhen enoprostorec

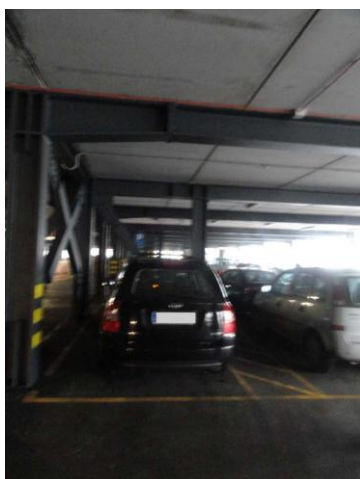

Znamka: Ford
Model: Mondeo
Razred: Srednji

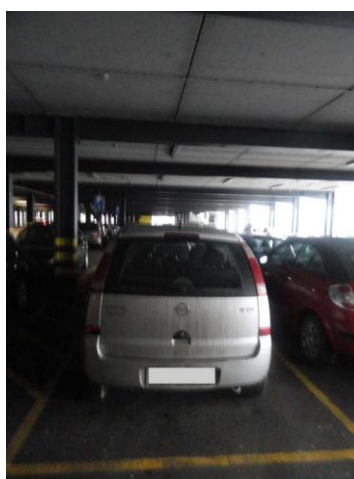

Znamka: Seat
Model: Ibiza
Razred: Nižji

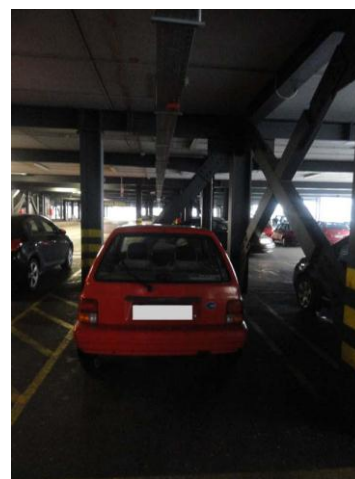

Znamka: Kia
 Model: ?
 Razred: Srednji enoprostorec

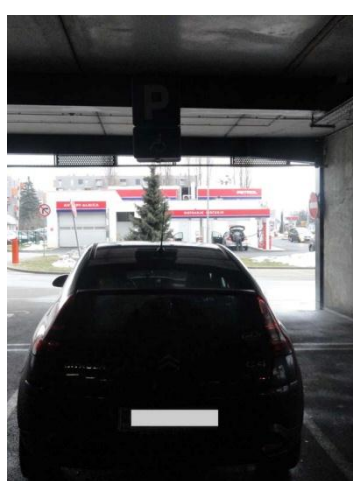
Znamka: Opel
 Model: Meriva
 Razred: Srednji enoprostorec

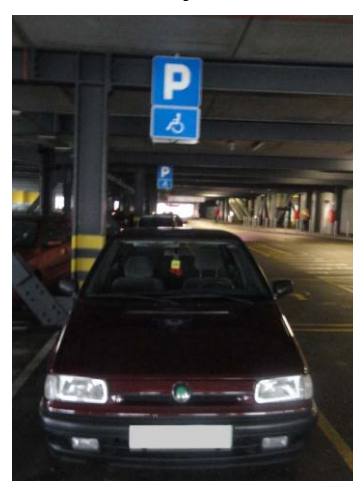
Znamka: Kia
 Model: Pride
 Razred: Nižji

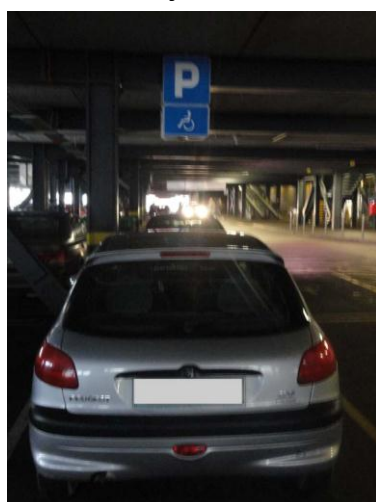
Znamka: Citroen
 Model: AX
 Razred: Nižji

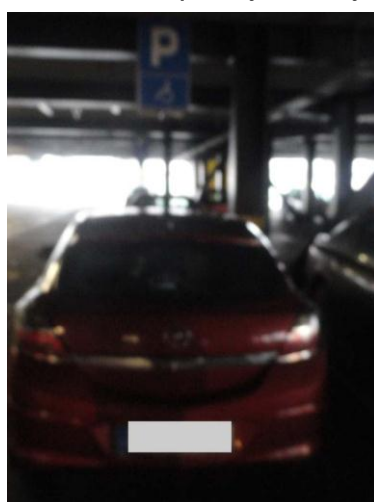
Znamka: Citroen
 Model: C4 coupe
 Razred: Spodnji srednji

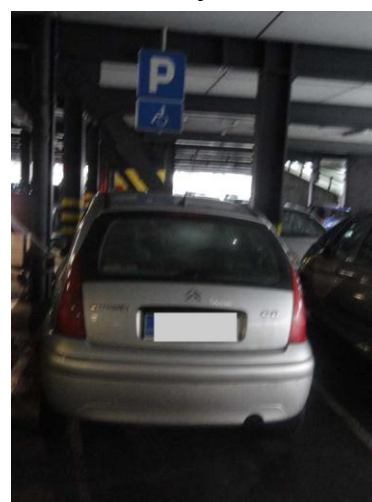
Znamka: Škoda
 Model: Felicia
 Razred: Nižji

Znamka: Peugeot
 Model: 206
 Razred: Nižji

Znamka: Opel
 Model: Astra coupe
 Razred: Spodnji srednji

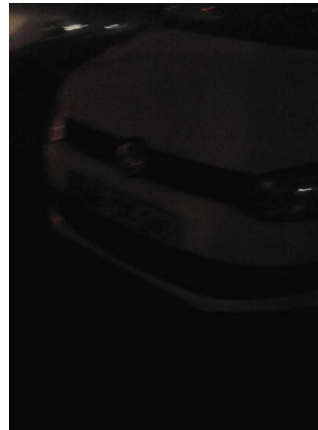

Znamka: Citroen
 Model: C3
 Razred: Nižji

Znamka: Fiat
Model: Uno
Razred: Spodnji srednji

Znamka: Wolksvagen
Model: Polo
Razred: Nižji

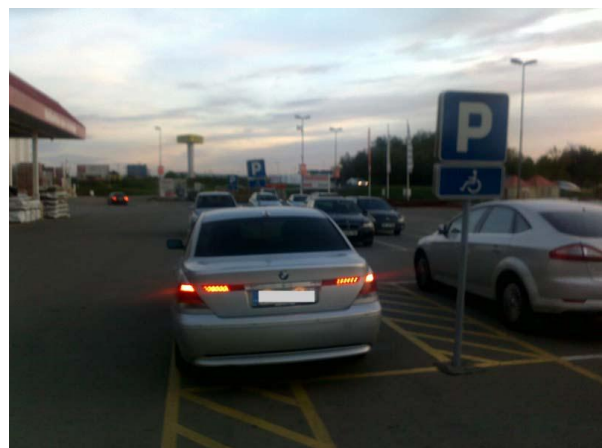
Znamka: Chrysler
Model: Voyager
Razred: Veliki enoprostorec

Znamka: Ford
Model: C-max
Razred: Srednji enoprostorec

Znamka: Audi
Model: TT
Razred: Športni avtomobil

Znamka: BMW
Model: Serija 7
Razred: Luksuzni razred

Znamka: BMW
Model: Serija 6
Razred: Športni

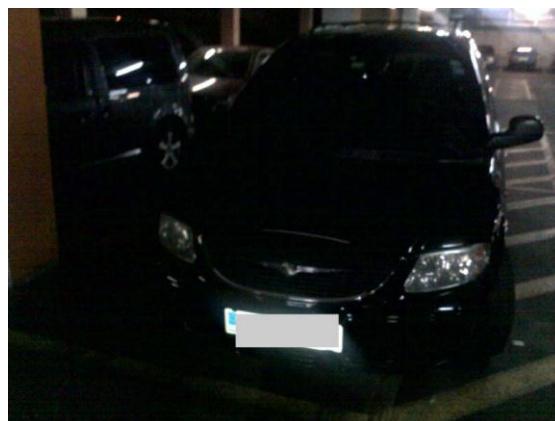
Znamka: Citroen
Model: C3
Razred: Nižji

Znamka: Mercedes
Model: A
Razred: Spodnji srednji

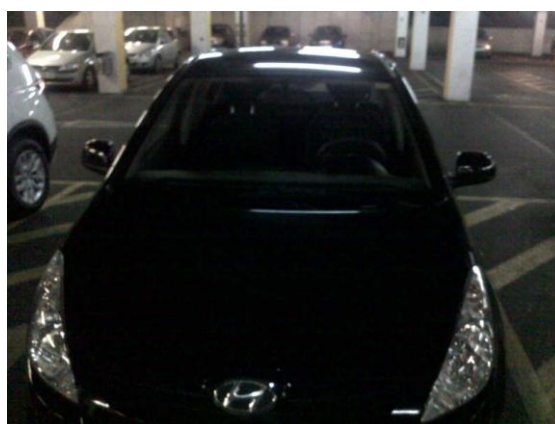
Znamka: BMW
Model: Serija 5
Razred: Luksuzni

Znamka: Chrysler
Model: Voyager
Razred: Veliki enoprostorec

Znamka: Citroen
Model: Saxo
Razred: Nižji

Znamka: Hyundai
Model: Elantra
Razred: Spodnji srednji

Znamka: Mercedes
Model: B razred
Razred: Srednji

Znamka: Mercedes
Model: ML
Razred: Terensko vozilo

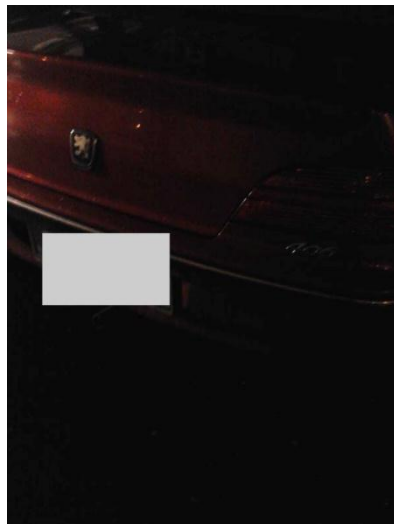
Znamka: Nissan
Model: Terrano
Razred: Terensko vozilo

Znamka: Peugeot
Model: 206
Razred: Nižji

Znamka: Opel
Model: Insignia turier
Razred: Srednji

Znamka: Peugeot
Model: 406
Razred: Srednji

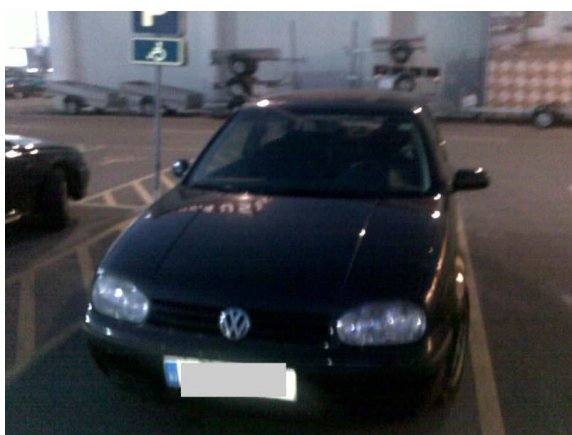
Znamka: Rover
Model: Serija 600
Razred: Srednji

Znamka: Renault
Model: Megane
Razred: Spodnji srednji

Znamka: Renault
Model: Clio
Razred: Nižji

Znamka: Wolksvagen
Model: Golf 4
Razred: Spodnji srednji